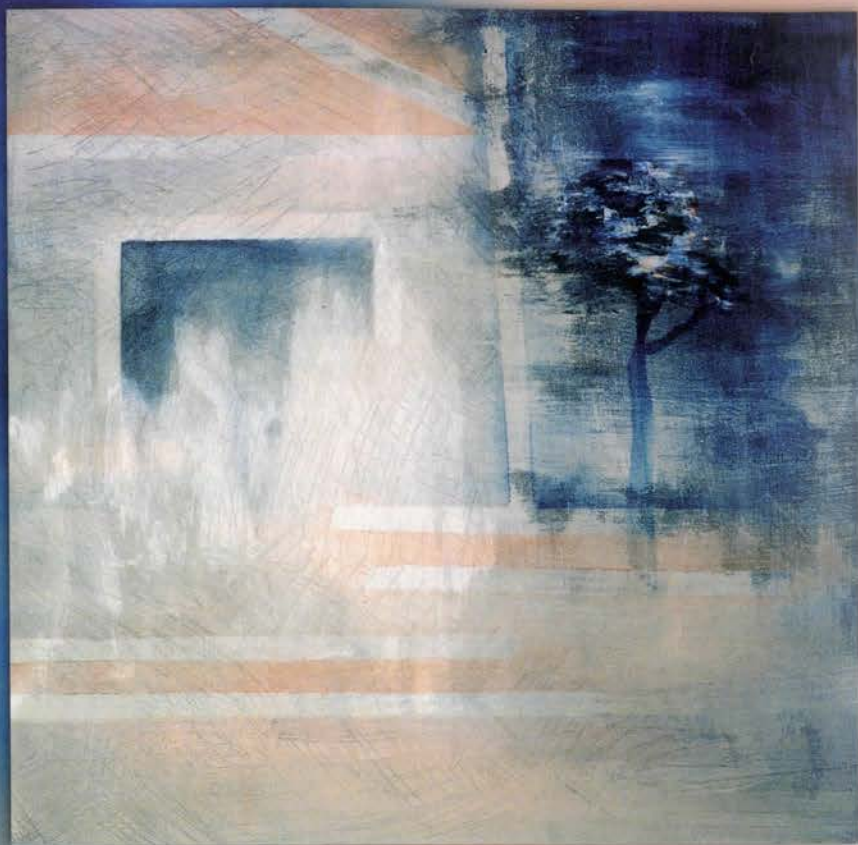

דרור כהן קצה הרחוב

לשם כהן

לשם כהן

זהו ספרו השלישי של **דרור כהן**, המגיש צרור סיפורים וקטעים הנקראים כשירים בפרוזה. שני ספריו הקודמים של דרור כהן זכו לביקורות אוהדות ולשבחים. הפעם פונה הסופר אל הקהל הרחב, הצעיר והמשכיל.

"הקשיבי: במסעותי נבלעתי בקרבו של חור שחור. הייתי חלל ריק וכוכבים עברו סביבי ובתוכי. הייתי כדור אש והתפרקתי לאלף יקומים. הייתי סופה קוסמית והייתי חלקיק מימן; נבולה וכוכב לכת. הייתי כדור הארץ.

הייתי כחול. אחר כך אדום ולוהט. הרגשתי חיים זוחלים על פני והרמתי ידי להסירם. חציתי יבשות. דרכתי על עננים. הייתי ים, הייתי הר, הייתי סלע. היודעת את מה חושב הר? היודעת את שהוא מרגיש את השבילים?

הייתי עיזנים חולפים. הקרח בא ונמס. הייתי קרן אור. הייתי האוויר מעל לירושלים וננשמתי לריאותיהם של המטורפים והשפויים, הסובלים והמתעלים. הייתי אוויר שנשם הזמן. אפילו את הגוססים השכלתי לנחם. הקשיבי: אכן אני גוזמאי. כל שסיפרתי אמת."

ספר מיוחד במינו של סופר צעיר, שימצא את דרכו לליבו של כל קורא.

דאנקוד 418-514

ציור העטיפה: חוה כהן
עיצוב העטיפה: נעמה יפה

קצה הרחוב

דרור כהן

קצה הרחוב

סיפורים, קטעים, שירים בפרוזה

'אסטרולוג' הוצאה לאור בע"מ

לעדנה,

סוף סוף פרוזה

7	יורדת ים
8	ערים מודרניות
10	נחש
15	מסתורין
18	שלוש
20	רסיסים
22	סזאר
23	הליווי
25	שקיעה
26	סבתא מיי
29	סיפור שכולו פרידה ומהומה
32	סיפור
33	המוות במאה ה־21
35	כי אדם
36	נקמה
37	קצה הרחוב
40	שעטה
41	החוזה באטלנטיס
42	המלך מתאר את גבולות ממלכתו
44	דמעה
45	שקט
46	החולם
47	שני מטאורים
48	השיר האחרון של רמבו
51	באויר החופשי

עטיפה: נעמה יפה

דאנאקוד 418-514

Copyright ©

© כל הזכויות שמורות

יאסטורלוגי הוצאה לאור בע"מ

ת.ד. 1123 הוד השרון 45111

טל 09-7412044

פקס 09-7442714

E-Mail: info@astrolog.co.il

Astrolog Web Site: www.astrolog.co.il

פרסום בכל צורה שהיא, בכל צורה של מאגר מידע,

בצורה שלמה או חלקית

לכל שימוש מסחרי או אחר

אסור ללא רשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור

נדפס בישראל 2001

יורדת ים

אני,
לבדי,

בגופי שלי אברא עולם.

ידי יחבקו אותי. רגלי יתוו את גבולותי. ראותי יזרימו חמצן
ועיניי ימטירו גשם – מים אדירים על פני אדמת עורי. מתחת פני
השטח יבעבעו אברי הפנימיים. כבדי יפרה את האדמה. מעי יזינו
אותה. חלצי ימלאו את העולם יצורים קטנים כגדולים, טורפים
כנטרפים, זוחלים ומכונפים. לראשי הם יסגדו כלפסל. יקריבו
קורבנות לפייס את פי. יקטירו קטורת לנחיריי.

על פני עורי יתחוללו הדרמות הגדולות של החיים. נשמת
אפי תחולל סופות. מתיהם יזרמו במורד ציפורניי.

ודמי, דמי יהיה ים. את תשחי בו, או תשיקי ספינה. ואף
שאדירים מימיו וסמיכים, וסערותיו נודעו לדיראון, וגליו טיבעו
ספינותיהם של טובי המלחים. ואף שיש אומרים כי מתחתיו הלב
הומה בזעפו, מכה במישברים שגובהם כמגדל, משליך ספינות
כפיסות נייר. את תדעי שעולמך הוא, ובבטחה תפליגי. פחד אין
בך.

יורדת ים טרופה, סחופת גלים,

כשאנו מדברים על אהבה, על מה אנחנו מדברים?

53	צללים
55	הירח ומר כהן
57	במעלה המדרגות
59	חנותו של השען
61	הגיונם של דברים
62	חורש הורדים הרמוסים
64	דילן, ניו-יורק 1953
65	משנה זיכרונות
66	דורקרב
69	מחסה
70	וידי
71	אבשלום
72	טבע דומם: נערה ושיר
73	תולדות מחלה דמיונית
76	דקה
77	אבל
78	כדי לקסום פרפר
79	סוף הסיפור (פסואה)
80	חלומות
82	המלים בדף הזה
83	דיאלוג
85	חייו ומותו של א... מדען ופילוסוף
88	פרח השכחה
91	ציילי
	חלום, שחלמו בורחס, וענינו מותו של המשורר
92	גרסיה לורקה
93	הקטכיום במקדש הגורל
94	אבן-ירח
95	גוזמאי
96	רשימת מצאי

ערים מודרניות

פסענו ברחובותיה של אחת הערים. בן לווייתי היה יליד המקום, ועשה ככל יכולתו להציג בפני, זר גמור, את נפלאות עיר הולדתו. חוויתי את הדברים במטושטש – כאן פסל של גיבור מקומי, שם בניין הפרלמנט. יותר מכל נשאו חן בעיניי הכיכרות, המוקפות מבני אבן חמורי סבר ובטבורן מזרקה או פסל. העדפתי את הכיכרות הקטנות, המרוצפות אבנים צבעוניות בצורות גיאומטריות שונות, על פני הגדולות בהן מותר המעבר גם לכלי רכב.

אחד ממראותיה המרכזיים של העיר הוא הגשר הגדול המחבר בין העיר העתיקה, המוקפת חומה, לחלקה המודרני והמתועש. כשקרבנו אליו גבר שטף דיבורו של בן-שיחי. היסטוריה ארוכה הייתה לגשר זה, רצופה תככים ותקלות, אך לצערי לא יכולתי להתרכז בה כראוי. ראשי עסוק היה כבר בחישובים שונים, מונה את העוברים והשבים משני צדי הגשר, מחשב הסתברויות, מזהה נתיבים אפשריים. באמצע הגשר בדיוק, במקום בו נפרשת לעין המתבונן פנורמה מופלאה של בתי העיר הנשפכים אל הים יחד עם הנהר כדלתה אחת ארוכה ומתפתלת, פתחתי בתנועה הארוכה, המעגלית, שחובה לבצעה בהינף אחד ושטפה הוא מקור גאוה לעוסקים במקצוענו. בתנועה מדודה, בלתי נחפזת, שלפתי מכיס מעילי את האקדח, שמשתיק קול קבוע בקצהו. הבאתי אותו אל הנקודה המדויקת בעורפו של בן לווייתי ויריתי כדור אחד. בתנועה קלה של הכתף דחקתי אותו מן הגשר לעבר מי הנהר השוצפים ובאותה תנועה עצמה השבתי את האקדח למקומו. התהליך כולו לא ארך יותר משניה או שתיים. הטובים בינינו יכולים להרוג אדם מבלי שהוא עצמו יבחין אף בשבריר של תנועה. חייו ומותו תחומים במצמוץ של העין.

מזווית עיני הבחנתי כבר באיש הגיבוי, המרמז באצבעו לעבר מכונית חונה. המשכתי ללכת, מבלי להיחפז, נושם אל ראותי את אוויר הים הנקי, החופז בחדווה מעל גגות הבתים ונושא את ריחו הרענן של הבוקר.

אף פעם אין די זמן, אני חושש, להעריך כראוי את פלאיהן של הערים המודרניות הללו.

נחש

השפה בה נתן אדם הראשון שמות לבעלי החיים, פתח המרצה, לא הייתה העברית של ימינו. אפילו העברית של התנ"ך לא הייתה. העברית הקדמונית, אם כך ניתן לכנותה, הושחתה עוד בתקופת הגירוש מגן העדן, ונפוצה לכל רוח עם הפיצול הגדול בפרשת מגדל בבל. במרוצת הדורות חיפשו חוקרים רבים אחר מקורותיה של השפה האדמית. חלקם עשו זאת ממניעים דתיים. חלקם – מתוך רצון להבין את דרך התפתחותן של השפות השונות. השערות רבות הועלו בקשר למידת קרבתן של שפות שונות אל העברית הקדמונית. העברית המודרנית, לאחר שהושחתה במגע עם שפות ודיאלקטים רבים, ספגה לקרבה השפעות מן הארמית, היוונית, הבבלית, ובתקופה מאוחרת יותר גם מן הלטינית והערבית, אינה יכולה לטעון לקרבה יתרה ללשון בה דיבר אדם. החיפוש התמקד בשפות שעברו שינויים מעטים ככל האפשר במהלך ההיסטוריה. היו שטענו כי הקרובה ביותר היא הסינית. אחרים הצביעו על הארמית. אפילו שפת האינקה הוזכרה, כמו גם כתב החרטומים המצרי. הוא עצר לרגע, מחה את זיעתו במטפחת וסקר את הקהל במבט חד. אני יושבתי בשורה השמינית, בכיסא השלישי מימין. חשתי את מבטו החולף על פני וכמו היושבים לצדי עצרתי לרגע את נשימתי.

מחקרי שלי, המשיך, החל מנקודה שונה. הבנתי מיד, כי מאחר שהשפה האדמית היא מקור כל הלשונות שעל פני האדמה, המדוברות והמתות כאחד, אין היא יכולה שלא להשתקף במידה זו או אחרת בכל אחת מהן. יתרה מזאת, אדם נתן לבעלי החיים שמות המשקפים את תכונותיהם הפנימיות, את מהותם העמוקה ביותר. אלוהים העניק לו את היכולת לנקוב בשמות אלה כדי לאפשר לו לשלוט בבעלי החיים, כאמור בספר

בראשית, בפרק א', "ורדו בדגת הים ובעוף השמיים ובכל חיה הרומשת על הארץ". מהו האמצעי שנתן אלוהים לאדם כדי לשלוט בבעלי החיים, אני שואל אתכם. חישבו רגע ותגלו שאין זה אלא השם.

מלים אלה גרמו לרחש של הפתעה באולם, שהיה גדוש מפה לפה, ועבר זמן מה בטרם יכול היה המרצה להמשיך בדבריו. כל אותו זמן נשען בקלילות על הלוח שבאחורי הבמה, ידיו שלובות על חזהו, ומבטו שליו ומפוכח, כמעט משועשע.

מהותם של בעלי החיים לא השתנתה מאז ימי קדם, המשיך לבסוף, ועם זאת השמות שאנו נותנים להם בשפותינו השונות אינם מאפשרים לנו עוד לשלוט בהם. קל להסיק מכאן, שכל שפה בה דיבר ומדבר המין האנושי אינה מכילה אלא שבריר מן העברית הקדמונית. מצד שני, ברור ששמו של כל בעל חיים בכל שפה חייב להכיל מידת מה של קרבה לשמו המקורי שכן, כאמור, בעל החיים עצמו לא השתנה, רק אנחנו התרחקנו מן המהות האלוהית. משיקולים אלה ברור לכל הדיוט כיצד יש להמשיך כדי למצוא את שמותיהם האמיתיים של בעלי החיים. בחרתי בעל-חיים, במקרה הראשון היה זה נחש, ומצאתי את הדרך בה נאמר שמו בכל שפה שדיבר אי פעם המין האנושי. הוספתי לכך את כינויי שמו של האל, שכן כל בעל חיים מכיל בתוכו, מהיותו יציר האל, משהו מן המהות האלוהית, וחיברתי את האותיות וההברות שקיבלתי בכל דרך אפשרית. רובכם סטודנטים לפילולוגיה, לכן איני צריך לתאר בפניכם את גודל המשימה. חלק מן השמות אבדו לחלוטין ונאלצתי לשחזרם, חלק אף נאלצתי להמציא מחדש. השתמשתי בכל הידע הקיים על מבנה השפות העתיקות, על הגיית שפת המאיה, על מאות הדיאלקטים שהתפתחו במחוזות שונים בסין. בשפה הערבית לבדה מצאתי 99 כינויים שונים לאלוהים, ובסך הכל הגיע מנינם ל-666. לא אלאה אתכם בתיאור ניסיונותי לצרף הברות ממקורות שונים לכלל מילה אחת שתבטא את המהות ששמה "נחש". שנים עברו בטרם זיהיתי את ההיגיון הפנימי השולט בצירופים השונים. כל

טעות קרבה אותי במידת מה אל האמת. לא אלאה אתכם בכל אלה. די אם אומר שהצלחתי...

הוא עצר שוב בדיבורו, לגם מכוס מים והביט סביב. לא ניתן היה לטעות באווירת הציפייה הדרוכה ששררה בקהל. ציפורניים נכססו, שפתיים ננשכו. חשתי כי גם שריירי שלי מכווצים, אבל לא מהתרגשות, כפי שראיתי מכל עבריי, אלא מפחד.

המרצה סימן בידו וארגז גדול הועלה אל הבמה. שוב עבר רחש עמום בקהל, ונדם לאיטו כשחזר לדבר.

כדי להוכיח לכם שאכן הצלחתי, החלטתי להביא בפניכם הדגמה קטנה. תוך כדי דיבור פתח לפתע את מכסה הארגז ומתוכו החל מתרומם גופו של נחש אנקונדה ענק. המרצה לא איבד זמן נוסף. שפתיו החלו לנוע ויצרו רצף צלילים שהיו בו אותיות השם 'נחש', כמו גם אותיות המלה 'אלוהים', וצלילים רבים נוספים שלא זיהיתי. האותיות לא היו במקומן הרגיל, וצורת הגייתן הייתה שונה מבכל שפה שניתן להעלות על הדעת. הגיית המילה כולה ארכה למעלה מדקה. השפעתה על הנחש, לעומת זאת, הייתה ברורה למן ההכרה הראשונה. הוא קפא במקומו, חצי גופו זקוף מחוץ לארגז, ולא נע עוד. כשסיים המרצה את הגיית השם הצביע לעבר כיסא ריק במרכז השורה הראשונה. הנחש החליק בדממה, כרך עצמו על משענת הכיסא, ולא נע עוד.

אני יכול לגרום לו לעשות כל מה שארצה, חזר המרצה לדבר, אבל הדגמה קטנה זו נועדה רק לשכנע אתכם ברצינות הניסויים שכבר עשיתי. לא באתי להרצות בפניכם כדי לשכנע אתכם, או לזכות בהערכתכם. איני זקוק לחיזוקים מלאכותיים שכאלה. הזמנתי אתכם לכאן כדי לקחת חלק בניסוי חדש. לאחר שנים של מאמצי שווא, של טעייה, מעידה ונפילה, אני מאמין שמצאתי סוף סוף את ההגייה הנכונה לשם 'אדם'.

מבלי לעצור בדיבורו ולו לשנייה נוספת, כאילו גמר בלבו שלא לאפשר לשומעיו לקלוט את משמעות הדברים, החל מיד להגות את השם. איני יודע מדוע או כיצד. אולי הפחד שאחז בי קודם המריץ את תגובותיי. מכל מקום, מצאתי עצמי כשידיי

אוטמות את אוזניי, עיניי עצומות וראשי נתון בין ברכיי. יכולתי לחוש את ההברות המרכיבות את המילה המסתורית מתדפקות על דלתות הכרתי ומתאמצות לחדור. צרחתי. המשכתי לצרוח, כנראה, גם לאחר שנסתיימה הגיית השם. כשנשתתקתי הייתה הדממה עבה כחומת ערפל. עוד דקה ארוכה חלפה בטרם הבנתי שעניי היו עדיין עצומות.

פקחתי את עיניי. המרצה ותלמידיו ישבו או עמדו במקומותיהם, עיניהם פקוחות, פיותיהם פעורים, ללא תנועה. הם נראו כבובות ענקיות, או כאנשים האחווים בטרנס. צבטתי בזרועה של בחורה שישבה לצדי. בשרה האדים אך היא לא הגיבה. אפילו נשימתה לא העידה כי חשה בדרך כלשהי במגע.

אז קלטתי, מזווית עיני, את תנועתו של הנחש. הוא ניתק עצמו מן הכיסא עליו היה מונח כל העת וטיפס בדממה אל הבמה. משהגיע אליה כרך עצמו סביב גופו של המרצה ובשלווה גמורה, כאילו היה עסוק במשחק כלשהו, חנק אותו למוות. המרצה לא זז ממקומו ולא נאבק. הוא לא נתן כל סימן לכך שהוא מודע למצוקת גופו. גם שאר הנוכחים לא הגיבו למתרחש. היה זה כאילו מתו כולם בעודם בחיים והותירו מאחריהם גופים ריקים, שהחיים בהם אינם אלא תנודות מכניות, מצבות חסרות ערך לקשר הכימי שבין המולקולות המרכיבות את גוף האדם.

לפתע ניתקו חבלי הקסם שכבלו אותי למקומי. הפחד שטף אותי בגלי בחילה ואני פתחתי בריצה ולא עצרתי עד שמצאתי עצמי על ספסל בגינה הציבורית הקרובה לביתי. שם, בחסותם הבוטחת של המגלשות ועצי הצפצפה, מיררתי בבכי חסר מעצורים.

שנים חלפו מאז אותו יום. איני חושב עוד על גורלם של הסטודנטים שנכחו בהרצאה. השמועה אומרת שנלקחו למוסד ושם הם שרויים עד היום במעין תרדמת. חוקרים מכל רחבי העולם בדקו אותם, אולם לא הצליחו לגלות כל סימן לסיבת מחלתם. בכל הדיווחים שנכתבו על המאורע לא הזכיר איש את

הנחש. הוא לא נמצא בחדר כשהגיעו לשם כוחות הביטחון. יתכן שחזר למקום ממנו בא, ויתכן גם שהוא מחפש עד היום את העד האחרון לאותו מעשה של יוהרה שבעקבותיו נענשו כה רבים, אשמים וחפים כאחד. לפעמים, בחשכה, כשאני חוזר והודף שוב ושוב את אותיות השם הנורא ההוא המכות על דלתות חלומי, אני שומע את נשימתו החרישית מבעד לחור המנעול. ומבעד לעיניית הדלת, בהתעוררי שטוף זיעה ורועד, מביטה בי עין שלעולם אינה ממצמצת.

מסתורין

הוא נחבט!
ה
ת
ג
ל
ג
ל
ר
נ
פ
ל
.
.
.

שעה ארוכה שכב מבלי לזוז, מנסה להסתגל לאפלה. הייתה זו מערה עגולה, שבתקרתה נורה בודדה. גרם מדרגות הוליך אל הדלת דרכה הושלך פנימה. הנורה נדלקה לפתע, ללא אזהרה מוקדמת, והוא יכול היה לסקור ביתר פירוט את מקום מעצרו. המראה לא היה מעודד. ריהוט מצומצם – מיטה, דלי לצרכים, שרפרף. נורת החשמל תלתה בגובה רב, כדי לא לאפשר התאבדות. מלבד חפצים אלה הייתה המערה ריקה לחלוטין. הקירות היו לחים וחלקים למגע, ובאוויר עמד ריח טחב. רק פריט אחד היה במערה שהיה בו כדי לתפוס את העין. באמצע הקיר שמול הדלת רשמה יד מהססת סדרה של ריבועים משונים. מבט נוסף גילה שלא היו אלה ריבועים, אלא סדרה של סימנים חסרי מובן, השונים זה מזה בגודלם, ביחסי הצלעות ומספרן. הוא לא

העמיק להתבונן בסדרת הסימנים. היו לו נושאים אחרים לעסוק בהם.

הזמן חלף באיטיות מנוונת. מדי פעם היה צוהר קטן בדלת נפתח וממנו הייתה מוגשת ארוחתו. את דלי הצרכים היה מניח ליד הדלת. הוא הוחלף כשישן. איש לא בא עמו בדברים. הוא לא נחקר. לא עונה. אלמלא היו האלמונים מאחרי הדלת ממשיכים לדאוג למזונו ולצרכיו יכול היה לחשוב שנשכח שם, עוזב לנפשו, ונדון לבלות את שארית חייו בכפרה על חטא שלא ידע מהו.

הוא החל מאבד את שפיותו. היה מסתובב שעות מקיר לקיר וממלמל לעצמו. בתחילה היה חוזר על ספרים שהכיר, מנסה לשחזרם בעל-פה, אולם לאחר מכן כבר לא היו מלמוליו אלא רעשים סתומים. לעתים ליווה את הצעידה בתנועות ידיים קצובות, כיוצא לטיול בחיק הטבע.

מדי פעם ניסה לתקוף את הסוהר שהכניס את מזונו. היה מזנק במפתיע ממיתתו בזמן בו נפתח הצוהר ומנסה להגיע אל היד שמאחרי המגש. באותן פעמים היה הפתח נסגר במהירות, וארוחתו הבאה התעכבה במידה ניכרת. את המדד היחיד לזמן העובר סיפקה לו תחושת הרעב.

הוא לא ידע מתי בדיוק הגיע להבנת הסיבה להימצאותו שם. ההכרה לא נחתה עליו במפתיע. ברגעים מסוימים נכון היה להישבע שמאז ומתמיד ידע זאת – הוא שם כדי לפתור את החידה. עליו לפענח את הכתובת על הקיר. אבל מה אמרה הכתובת?

בתחילה חשב שיוכל להסתייע בעצם ידיעת הכוונה כדי לצאת. הוא דפק על הדלת בכל כוחו והתרצץ בתא הלוך ושוב כשהוא צועק בכל כוחו "הוציאו אותי, אני יודע את התשובה" למרות שלא ידע דבר וחצי דבר. שום דבר לא אירע. הדלת לא נפתחה, ושום סימן לא ניתן לכך שאי מי שמע את צעקותיו.

הוא הסיק שפתרון הבעיה חייב לגרום לו להתנהגות שונה, מסוימת, לה ציפו האנשים שכלאוהו. דרך התנהגות זו יבינו שבאמת פתר את החידה. האפשרות השנייה, שאין שום

משמעות בסימנים שעל הקיר והוא כלוא כאן לנצח, הייתה בלתי-נסבלת.

הוא ניסה את כל השיטות. ימים שלמים כרע אל מול הכתובת וניסה להתבונן בצורתה הכוללת, בכל סימן בנפרד, בכל קו ונקודה בפני עצמם... הוא ניסה לגרד את הכתובת באצבעו, להרטיבה בלשונו, לירוק עליה ולשפשפה בשרוול חולצתו. הוא פירש את הסמלים מימין לשמאל ומשמאל לימין. כאותיות או כספרות, כהירוגליפים או כסמלים מופשטים. הוא חיבר אותם וחסר, פירשם כסימנים מתמטיים או כציורים. הכל ללא הועיל. הזמן שיחק בגופו את משחקו האכזרי, ומוחו הלך ונאטם והתמלא בשברי פתרונות, סמלים ואמונות.

יום אחד, עם שנשימתו הולכת ומתקצרת וכאביו עולים ותוכפים, יום אחד ידע את התשובה.

שלוש

אני רואה שלוש ספינות.

סיפונה של הראשונה ריק. הגלים מטלטלים אותה במרווחים קצובים ומשליכים חופנים של קצף אל מעבר למעקה. כה חלקלק הסיפון שאפילו אנשי הצוות מבכרים לא לעלות עליו ללא סיוע. הנוסעים נשארו בתאיהם הלילה.

בחלקו הקדמי של הסיפון, ליד המעקה, נתקל רב המלחים בכיסא גלגלים. הוא צועק בכל כוחו ומצל בידו על עיניו שעה שהוא מחפש במים הגועשים סימן חיים - לשווא. צעקותיו אינן מוציאות איש מתאו. הן נבלעות ברעש הגלים כמלמול של תפילת אשכבה.

הרחק משם, אולי אפילו בזמן אחר, מתערסלת ספינה שניה בנועם על פני הגלים. הים עוטף אותה ברוח קלילה ומוזיקה נעימה עולה מן הסיפון ומלטפת את פני המים. על הסיפון העליון מתגודדים הנוסעים, כוסיות בידיהם, ועוסקים בשיחת חולין. תזמורת מנגנת בחדר האוכל, ועל רחבת הריקודים מוליך גבר צעיר שלוש נשים בריקוד עליוז. ניתן לראות שהוא צולע מעט בזמן הריקוד, ומבט זהיר יגלה מקל הליכה מגולף מעץ המונח ליד אחד השולחנות. הנשים צוחקות ועיניהן משקפות את כלי התזמורת. מבטן הוא מנגינה.

הים מחליף תחפושיותיו, ומגלה את הספינה השלישית נחבטת בין הגלים כסירת צעצוע. הערפל במקום זה כה עבה עד שהאוויר נדמה לחלב. הספינה מיטלטלת כאילו הושלכה מגל לגל בכוחו של קיקלופ. סירות הצלה מתנוודות על פני הים, רובן הפוכות. במים אנשים קוראים לעזרה בקולות הולכים ונחלשים. אחד הנוסעים נמצא עדיין על הסיפון. נטוע בשתי רגליים איתנות על רצפת תא הנווט הוא מכוון את הספינה אל מחוץ

לאזור הסכנה. תכניתו לשוב ולאסוף ניצולים לאחר שוך הסערה נדונה לכישלון. ניצולים מסופה זו לא יהיו. גם אהובתו, אותה עזב בתאם במרוצתו אל הסיפון, תהיה בין הנספים. ליבו מנבא לו זאת, ונשימתו כבדה.

דמיוני בלבד הוא המחבר בין שלוש הספינות. הים, במרחביו האינסופיים, מאפשר את שלושתן.

רסיסים

רסיסים של זמן דבקים בנעליי, תולים מדש בגדי, מסתבכים בשערי. העולם התפוגג לרסיסים התלויים בענפי העצים, מתגלגלים על האדמה בין גבעולי העשב וצפים על פני האגמים עם שושני המים. לפעמים אני נוטל בידי רסיס זה או אחר ומנקה אותו בזהירות רבה בפיסת נייר לטש עדין שהכנתי במיוחד למטרה זו. יש לשים לב לכל תנועה, שכן עם כל שבר מאבד העולם איזה פרט – צבע עיניו של הדוכס מוולינגטון, הרעד הקל בידו של המלך ג'ון בעת חתימת המגנה כרטא. אני עובד בריכוז רב, מנסה שלא לאבד פרטים גדולים יותר, ועם סיום העבודה העולם מועשר בזיכרון ברור ורב פנים של המאורע. מניעי הדמויות השונות, הרקע החברתי, המצב המדיני והכלכלי, כולם ברורים ומלוטשים עד כאב. אפשר להרכיב כל תמונה מחיבור הרסיסים השונים, אבל אין זה תפקידי. אחרים שיבואו בעקבותיי יאחו מן השברים את התמונה השלמה. אשר לי, עדיפה בעיניי ההתעמקות ברסיס הבודד על פני אשליית הרצף. שונים פני הדברים כשאני נתקל ברסיס המכיל קטעים מזיכרונותיי שלי. את אלה אני מלטש בקפידה מיוחדת, תוך שימוש באיזמל במידת הצורך. קרה כבר שזרקתי רסיס כזה בחמת זעם ורמסתי אותו בנעלי. העולם לא יפסיד דבר אם יאבד מאורעות חסרי משמעות אלה. ממילא אין בהם חשיבות לאיש זולתי.

ובכל זאת רסיסים בודדים עדיין עמידים בפני טיפולי. דווקא אלה שהייתי רוצה במיוחד לשנות מפגינים עיקשות משונה. קשיחות כשל יהלום. לא ניתן לחרוץ אותם באיזמל. לא ניתן לשברם אפילו במכת פטיש. יש שיראו בכך עדות לחוסנו של העולם, לאמיתות העומדות בבסיס ההווה.

אשר לי, איני מטריד את מוחי במחשבות שכאלה. אני אוסף את הפיסות הסוררות בשקיק מיוחד התלוי מחגורת מכנסי. אין ספק בלבי שיום אחד אמצא את הדרך לטפל בהן כראוי.

סזאר

אני זוכר איך בימים בהם קראנו את ואיחו בגיליון המשוררים המקוללים של "פרוזה", החזקת בעותק מהוה של "טרילסה" בשפת המקור. לא יכולנו לקרוא בו, משום אי ידיעת השפה, ובכל זאת הייתה הקנאה מחלחלת, ושוב ושוב ביקשנו שתקרא לנו מן השורות הללו, הקשוחות והצרות כאבן צור.

אה, סזאר

אני זוכר את העורב שחטף מידך את הספר, שחור ככריכתו לפני שדהתה. אני זוכר איך רדפת אחריו עד בסיס העץ ואיך עמדנו וספרנו את קרעי הנייר ברוח הנושבת.

סזאר

אני זוכר אותך בחלומי. אני חולם את זכרך.

בחלומי אני חוזר אל בית הוריי, ושב ומחזיק בכרך המרופט ומלותיו מסתדרות לפני, ברורות וחדות. ובדיוק כשנדמה לי שהנה אוכל לקרוא ללא עזרה חוזר אותו עורב שחור ונוטלו מבין אצבעותיי ועף אתו הרחק אל לב העץ שלגזעו דמות אדם.

סזאר

בחלומי אתה מהלך יחף במורד נהר. על טביעות רגליך משתהים זיכרונותיי ומילילים כרוח.

הליווי

לימים התרגל. היה מבקר חברים כשהדבורה נחה על כתפו. היה מתקרב לכוורות בשדות הקיבוץ ורודה דבש בידיים חשופות, איתן בביטחוןנו שלא ייעקץ. נשב ממנו אותו אומץ נואש המאפיין נידונים למוות, או חולים סופניים בימיהם האחרונים. אומץ מעורב בתקווה חסרת סיכוי. פריחה אחרונה המאירה את הפנים בנוגה חיוור שלא ידעך עד הרגע האחרון ממש. אווירה זו עמדה סביבו שנים.

לא כך היה בתחילה. רגישותו הקיצונית לעקיצות דבורים התגלתה כבר בגיל הילדות. שבועות של אשפוז נדרשו כדי להצילו מהעוויתות שתקפוהו לאחר עקיצה מקרית. העקיצה הבאה, הזהירו רופאיו, תהיה קטלנית. כל חייו הסתובב בלבוש ארוך, כפפות וכובע. בביתו היה סוגר היטב את החלונות ובודק בכל פינה לפני שהעז לפשוט את בגדיו. רק בשנים האחרונות נטש את אמצעי הזהירות ונראה מסתובב בלבוש חלקי. לעתים גבלה התנהגותו בחוסר אחריות.

כשהופיעה הדבורה מעל ראשו לראשונה, ביום אפריל אחד, הגיב בהתקף חרדה. הוא ברח מהר ככל שיכל, סגר עצמו באמבטיה, מילא את הבית בעשן וניסה להבריחה במגבת מטבח. משנכשלו כל מאמציו נכנס למיטה והתכסה בשמיכה עד מעל לראשו. הדבורה זמזמה בשלווה ונחתה על השמיכה, מעל מרפקו הימני. באומץ פתאומי ניסה למחוץ אותה בין קצות השמיכה אולם היא זמזמה לעומתו בזעם כזה, עד שלא חזר עוד על הניסיון.

הוא פנה למספר מומחים להדברה, רופאים וביולוגים. המומחים בחנו את הדבורה ממרחק בטוח, ניסו ללכוד אותה במיני שיטות משונות, ומרחו את גופו במגוון משחות לדחיית חרקים.

הכל ללא הועיל. הדבורה המשיכה ללוותו בכל אשר הלך, וככל שנכשלו הניסיונות להרחיקה נעשתה אמיצה יותר. הייתה נחה על משענת הכורסה כשקרא, על השלט כשצפה בטלוויזיה, ועל שפת הכוס בשעת הארוחות. חבריו התרגלו לנוכחותה. אהובתו חדלה להתנגד כשהייתה מתיישבת על גבה בעת תינוי אהבים. אפילה כלבו הפסיק לרדוף אחריה ברחבי הבית וקיבל בהכנעה את נוכחותה על קדרת האוכל, ועל גבו בשעת השינה. ההכרה לא נחתה עליו במפתיע, כהתגלות. נכון יותר יהיה לומר שהתגבשה במשך מספר שנים. אך לבסוף הגיע להבנה, שהליווי משחרר אותו מדאגות ופחדים אחרים. בעקבות הכרה זו באה תקופה של התנהגות פזיזה, ואפילו מסוכנת. עם חלוף השנים הפך שקט יותר ומסוגר. לעתים היה מלכסן מבט לכיוון הדבורה ומיד מסב את עיניו, כאילו ביקש רק לאשר לעצמו שהיא עדיין שם.

בסופו של דבר, כל אדם נושא את מותו סביב ראשו כהילה, אמר לי בפגישתנו האחרונה, צריך רק עיניים חדות מספיק כדי לראות.

שקיעה

הבטתי במראת המכונית והיא הייתה שם, צובעת את השמיים בכל הגוונים שבין שחור לכתום. לפני היו עוד השמיים כחולים ובהירים אך מאחרי התקדמה השקיעה לאורך הדרך בצעדים מתונים, תוך שהיא כובשת לעצמה את הכביש פיסה אחר פיסה. תחילה היה כל קטע נוף נצבע בכתום בוהק. קווי המתאר של העצים והאבנים מתחדדים, בוהקים כמעט. ואז, מעט מעט, הייתה החשכה עושה דרכה אל תוך התמונה. קווי המתאר מיטשטשים וצבע הרקע הולך ומעמיק. בשחור העמוק ביותר, קצת לפני עיקול הדרך, יכולתי להבחין בכוכב או שניים, נקודות אור הצורבות את המבט.

חייב הייתי להגיע לשם לפני.

לחצתי על דוושת הגז והאצתי את המכונית ככל שיכולתי. הגלגלים צווחו במחאה במגעם עם האספלט. ההגה בידי רעד כמוכה עווית. הכביש כמו נעלם מתחתינו ואנו נסענו בחלל הריק, וידי על ההגה הייתה יד הגורל, ורגלי על הדוושה הייתה חיל פרשים מסתער.

חייב הייתי להגיע לשם לפני. במחשבותי עלו אפשרויות ונתפזרו כאובך ברוח שרב.

סבתא מיי

הילד קרא לה בתנועת יד, וסימן באצבעו כי עליה לבוא בשקט. הוא היה גדול ממנה בשנה וגר בבית מעבר לרחוב, הבית שבו, לפני זמן רב... אבל עוד לפני כן גרה שם סבתא מיי. סבתא מיי גרה שם לבדה שנים רבות. רבות יותר מכפי שהילדה יכלה לזכור. יום אחד נעלמה. הילדים חיפשו בכל רחבי השכונה, המבוגרים דיווחו למשטרה, אבל היא לא נמצאה. גם קרובי משפחה לא היו לה, כנראה, ובסופו של דבר, לאחר שעמד ריק שנים אחדות, נמכר הבית למשפחה חדשה. הילד היה הבן הבכור. הוא שמע את הסיפורים על סבתא מיי וסקרנותו הייתה עזה. הילדה עזרה לו כבר מספר פעמים בניסיונות למצוא אותה. זו הייתה מטרתם גם היום.

הם חצו את הרחוב בשתיקה והתגנבו אל תוך הבית. שניהם אמורים היו לישון בשעה כזאת. אסור היה לילד לעלות לעליית הגג, אך לשם היו מועדות פניהם. המדרגות חרקו תחת רגליה והוא עצר אותה בתנועה פתאומית וסימן לה לעלות בדיוק בעקבותיו. הוא עשה את הדרך כבר פעמים רבות, והכיר את המקומות המועדים לחריקה. משהגיעו סגר את הדלת ולרגע היו שרויים בחושך מוחלט. היא נשמה לרווחה כשהדליק נר שהיה מוסתר מעל דלת הכניסה.

בעליית הגג שרר אי סדר מוחלט. ניירות, שקים ושקיות ניילון נחו בערבוביה על הרצפה. שני ארונות שעמדו בפינה הרחוקה נראו מלאים עד להתפקע. הילדה חשבה שאם יפתח אחד מהם, יציף תכנו את החדר כולו, ויישפך החוצה אל המדרגות ולחדרי המגורים. לחדרתה, ניגש הילד אל אחד הארונות ופתח אותו בתנופה. ערמה קטנה של בגדים מלוכלכים נפלה על הרצפה, אך מעבר לכך היה הארון ריק. ערמת הבגדים

סודרה, כנראה, באופן שיגרום לצופה להאמין שהארון מלא וגדוש, למרות שבפועל לא היה בו מאום. הילד ניגש אל הארון ופתח את אחת המגירות. "המחסן של סבתא מיי", אמר.

המגירה הייתה מלאה בשטרות כסף. הילדה ניגשה ובחנה אותם בעיון. "אני לא יודעת, הם נראים לי חדשים", אמרה בהיסוס. "לא יכול להיות", אמר הילד בפסקנות. "הם של סבתא מיי. היא נעלמה והשאירה את כל הכסף. אני בטוח שהיא מתה. מצאתי עצמות ליד הבית ואני בטוח שרצחו אותה והיא קבורה שם. נלך לחפור ונמצא אותה". לפני שהספיקה להתנגד היה כבר מחוץ לחדר ורץ ישר למטה, מתעלם מן המדרגות החורקות. היא הלכה בעקבותיו.

הם עקפו את הבית בחשכה. היא נתקלה בענפי שיחים ובאבני השביל והתקדמותה הואטה. כשעקפה את הפינה האחרונה מצאה אותו חופר. הוא חפר בשקדנות ובשתיקה, משתמש באת חפירה ישן ובידיו. הילדה ישבה ליד קיר הבית וחיכתה. מלבד הסקרנות והפחד קינן בה עוד רגש אחד, משונה, אבל היא לא הצליחה להבין מהו. חוסר שקט מצא את דרכו לליבה. היא קמה, פנתה לימין ולשמאל, צעדים בודדים בכל כיוון, והתיישבה שנית. קברה את פניה בין ברכיה וחיכתה.

זמן רב עבר עליהם בשתיקה. ממקום מושבה יכלה לשמוע אותו מתנשף. נשימותיו היו עזות וקצובות, והיא תהתה איך לא הגיעו לאוזני בני הבית. מלבד זאת היה הלילה שקט וחשוך. הירח הבלתי לעתים נדירות מבעד לשכבת העננים והטיל כתמי אור משוני צורה. הציפייה הפכה למטרה בפני עצמה. שוב לא איכפת היה לה מה ימצא, ומתי.

לבסוף נתקלה האת במשהו קשה והילד קפץ לתוך הבור שחפר והחל מפנה את האדמה בידיו. הוא הזדקף בתרועה רמה והזמין אותה בתנועת יד רחבה, מנצחת. "את רואה. אמרתי לך שהיא קבורה כאן". אבל הילדה פרצה בבכי והצביעה על צרור העצמות הקטן שבתחתית הבור. "אלו לא עצמות של בן אדם, אתה לא רואה. אלה עצמות של כלב. לפני שגרתם כאן."

כשהייתי עוד קטנה. הכלב שלנו. קראו לו אמיץ. הוא היה החבר היחיד שלי. הייתי באמת קטנה. לא זכרתי שקברנו אותו כאן. איך אתה מעז להפריע לו. אבא אמר שאסור להפריע למתים. אבא שלי אמר..." היא רצה משם, פניה שטופות דמע.

הילד נשאר שם עוד זמן רב. הוא קבר מחדש את העצמות וערם מעליהן תלולית אדמה. בראש הערימה הציב שלט קטן עשוי עץ וכתב עליו "אמיץ" באותיות דפוס. אחר כך ישב שם והתבונן בשלט זמן ממושך ומחשבותיו תעו מי יודע לאן...

הוא אף פעם לא מצא את סבתא מיי.

סיפור שכולו פרידה ומהומה

אי הנחת פקדה אותי כבר כשעמדתי בפתח ביתה של גב' ב... בעצם, יכול להיות שתחושה זו נוצרה בזיכרוני בדיעבד, לאחר האירוע, אבל אין תועלת בדקדוקים. אדם מסוגל למסור את הקיים בזיכרונו. כל השאר אינו אלא השערות.

כאמור, כבר כשעמדתי בפתח ביתה של גב' ב... אחזה בי תחושה משונה. אי נוחות שעמדה באוויר והשתקפה גם בצלצול הצרוד שהשמיע הפעמון, השונה באורח מטריד מן הצליל שהשמיע בעשרות הפעמים הקודמות בהן עמדתי על סף אותה דלת, לאותה מטרה.

הדלת לא נפתחה. דבר זה כשלעצמו היה בו כדי להטריד. הגב' ב... לא יצאה מפתח ביתה זה שנים, מאז שרופאיה אסרו עליה את המאמץ עקב חולשת ליבה. בדרך כלל הייתה ערנית ונמרצת למרות מחלתה, ובהיות אורחים מקור המידע העיקרי שלה על המתרחש בעולם החיצון הייתה קשובה תמיד לפעמון הדלת, ולא חלפו אלא שניות ספורות בטרם ענתה לצלצול.

לחשש הסתום שהחל מנקר בקרבי משנתאחרה התגובה לצלצול הפעמון הצטרפה עד-מהרה אותה תחושה משונה של כמעט מגע המגרדת בעורפי בכל פעם שמישהו מתבונן בי מאחור. הסתובבתי בחדות לעבר דלת הדירה המקבילה, אך שום תגובה לא באה. לא טריקת דלת פתאומית. לא רשרוש של תנועה שילמד על כך שמישהו נרתע מחור המנעול. למרות זאת, תחושת המגע בעורפי נעלמה.

שבתי וניגשתי אל דלתה של גב' ב... עתה עבר כבר זמן רב מאז צלצלתי בפעמון, והחשש העמום שבראשי החל הופך לחרדה.

צלצלתי שוב, ולאחר שלא נעניתי לחצתי על ידית הדלת.

להפתעתי נפתחה הדלת למגע. גם שרשרת הביטחון, שגב' ב... הקפידה כל-כך על סגירתה, לא הייתה במקומה.

נכנסתי אל הדירה ולרגע הציפו אותי הריחות והמראות המוכרים בתחושת הקלה, משל ציפיתי לראות גוויה שסופת-גרון ועתה, משלא הייתה שם, דומה היה כי הכל חוזר למסלולו. דקות מעטות של שיטוט הספיקו כדי לפזר את אשליית החזרה אל השגרה. גב' ב... לא הייתה שם. מי שהכיר אותה ידע, שגילוי זה היה גרוע כמעט כמציאתה של גוויה.

שבתי וסרקתי את הדירה, הפעם ביתר זהירות, מחפש סימנים למאבק, או לעזיבה מרצון. החדרים קיבלו את פני בטרוניה השקטה של מקומות הרגילים להיות מאוכלסים, ומתקשים לקבל את פני הריקנות שצנחה עליהם לפתע. שום סימן להכנות ליציאה לא ניכר בהם. השמיכות על המיטה היו מקופלות בסדר הרגיל, בריבוע מדויק עד עשירית הסנטימטר. הארונות היו מסודרים למופת, ולא נראה שנלקחו מהם בגדים בכמות יוצאת דופן. המפחיד מכל היה, שהתרופות נותרו מסודרות בארון באותו סדר מופתי שהכרתי. מי שלא הכיר את בעלת הבית, עשוי היה לחשוב שהגברת יצאה לרגע לקנות משהו, ומאחר שלא ציפתה להתעכב יותר מכמה דקות, השאירה את הדלת פתוחה. מי שהכירה כמוני לא יכול היה להעלות מצב כזה על דעתו. הרעיון שגב' ב... תעזוב את ביתה בצהרי היום היה אבסורד בפני עצמו. המחשבה שתעשה זאת מבלי לנעול את הדלת הייתה בלתי נתפסת.

ושוב העיניים. מבעד לחור המנעול. יכולתי לחוש בהן זוחלות לאורך גבי כנחשים. חלל הדירה היה אפל ומחניק. כמעט שניתן היה לצייר באוויר את קווי הראיה מחור המנעול אל המקום שבו עמדתי. צללתי בחדות לבין הצללים, לעברה השני של הספה, ופניתי במהירות לעבר הדלת. איש לא היה שם. סגרתי בחבטה את הדלת ותחבתי פיסת נייר בחור המנעול. יהיה אשר יהיה זה שצפה במעשי, חזקה עליו שהיה זריז ממני. נשימתי התקצרה. אגלי זעה כיסו את מצחי. הדלקתי את

האור בסלון והפעלתי את המזגן. רווח לי. אסור היה לי לעשות זאת, אבל רווח לי.

ישבתי על הספה, במקום ששימש תמיד את הגב' ב... כאשר היינו משוחחים. חרדתי הייתה לוודאות. משהו נורא קרה לה. היה עלי רק לברר מהו הדבר.

המקרה במטבח התעורר לחיים, משמיע אותו טרטור מאומץ שהשמיע כבר למעלה מעשרים שנה. הרעש הקפיץ אותי ממקומי. פניתי אל מכשיר הטלפון שעל הקיר וחייגתי למודיעין. ביקשתי את כל בתי החולים שבאזור. הגב' ב... לא אושפזה באף אחד מהם. ביאושי חייגתי אפילו לחברה קדישא. חמישה עשר צלצולים בלא תגובה.

שבתי וסקרתי את הדירה, עובר מפריט לפריט בסדר המופתי שזכרתי, מארונות המטבח אל מגירת הלחם, המיקרו, המקרר, ארון המצרכים, הספה בסלון, תמונות קרובי המשפחה על השידה, הטלוויזיה, שולחן האוכל... בכל אחת מתחנות אלה התעכבתי, ספק מתוך כוונה לגלות רמז כלשהו, סימן לפורענות בלתי מזוהה, וספק מתוך רצון להמתין עוד מעט, שמא תגיע לבושותי עלי לציין שנטלתי מספר פריטים חסרי חשיבות למזכרת. חשתי שלא אראה אותה שוב.

משלא נמצאו עוד בדירה חפץ או פינה שלא סקרתי, פניתי ללכת. סגרתי את הדלת מבלי לנעול וירדתי במדרגות אל החצר. מאחרי יכולתי לחוש היטב בזוג העיניים ננעץ בעורפי ומלווה אותי במבט ממושך כל הדרך אל פינת הרחוב.

שני חוטים דקים וארוכים של חשכה.

סיפור

אני מכיר סיפור.

הנורא ביותר שניתן להעלות על הדעת. מיום שנודע לי אבדה שנתני בלילות. מעל הכר מרחפים ביעותי כמלאכי חבלה. איני מעז להעלותו על הכתב. לו רק הכירו עוד מישוהו. לו ידעו אדם נוסף. לו רק יכולתי להתחלק בחלחלה האיומה, האלימה, שהסיפור כופה עלי יום יום. לו רק היה עוד מישוהו שלילותיו כלילותיי, אדומים ומהבהבים כרמץ במדורה. איני יכול להחליט האם נורא יותר שיתגלה, או שיישאר שלי בלבד.

אני מרחם על מי שיתוודע לו.

אני מכיר סיפור.

שמח על שברגע זה אינך קורא בו.

המוות במאה ה-21

אתה, הנוטה למות, מה אתה מרגיש עכשיו? אל תבין לא נכון. איני שואל מתוך רחמים. גם לא מתוך שמחה לאיד. בעל עניין אני בדבר.

ככלות הכל, המוות במאה ה-21 שייך גם לי. אני סקרן לדעת האם הוא מסתגל לסביבה החדשה? האם הוא מתחשב ברוח הזמן? אתה, העומד לפגוש בו בקרוב, שאל בשלומי עבורי. אמור לו שהעיסוק המוגזם במצבי הביניים, שאינם חיים ממש אבל גם מוות מוחלט אינם, אותן גססות ממושכות עד אין קץ, אינן מתאימות עוד בימינו. מה שהספיק למאה ה-20 הדקדנטית אינו מתאים לעידן המידע והאינטרנט. במילניום החדש דרוש לנו מוות דיגיטלי, בינרי. חיים או מוות – יש לחתוך ברגע. אמור לו שאם ימשיך בדרכיו הקודמות הוא עלול להיתפס כפתטי, כלא מעודכן. הסבר לו גם שבתקופה הנוכחית חייב אדם לחיות זמן ארוך יותר לפני מותו כדי להבין את מהות החיים. כדי שיוכל להצטער על אובדנם. תוחלת החיים חייבת לעלות למענו, לא למעננו. כדי שיוכל לגרום את אותו צער, אותו כאב, שגרם עד היום במקצועיות רבה כל כך. הסבר לו שכל דברי נועדו לטובתו. לסייע לו לעשות כשורה את מלאכתו.

הזכר לו, שאין אסון נורא יותר עבורו מן הפתטיות. המוות חייב להיות מאיים. הוא אינו יכול להרשות לעצמו להיתפס כמגוחך. זה עלול להיות הצעד הראשון בדרך להפסד בקרב המתמיד שלו עם האנושות. אמור לו שאני מדבר מתוך דאגה כנה. המוות חשוב לנו לא פחות מהחיים. לרבים מאתנו הוא חשוב אף יותר.

צר לי על שאני מפריע לרגעך האחרונים בהרהורים אלה, אבל אתה בודאי מבין את חשיבותם. כמי שעומד לחוות את מותו

היחיד בעוד זמן קצר אתה ודאי מעוניין שיהיה זה מוות עדכני, מפחיד ומאיים. שאחרי גווייתך יתנהלו אכלים המומים ובוכים ולא משועשעים ומגחכים. עלינו מוטלת המלאכה למנוע מן המוות להתבזות בפני בני האדם. חובה עלינו להציל אותו מעצמו.

הן בנפשנו הדבר.

כי אדם

המוות הלם בגופו כבשק אימונים, ועם כל חבטה הלכו חייו ואזלו, גופו הצטמק ושריריו כחשו, עצמותיו בלטו בעד לעורו, ועורו הצהיב ומגעו כדונג. אבל הוא שב להלחם וגופו הקמוט סער מרוב המאמץ וכל נשימה בחזהו הפיצה גלים כאסיר הפונה לכאן ולשם ואין מוצא.

כי אדם היה.

ולבסוף כשתכפו כאביו נאלצנו לחוש לבית המרקחת ולהביא סם שיקל על השינה ויחיש את הקץ את הכניעה כי לא יכל להיכנע.

כי אדם היה.

וכשמת ונקבר עמדנו סביב הקבר ומלותינו בגרון צורבות כגחלים, ודימינו כי הרוח עצמה ציירה את דמותו על הרי הכרמל, חיזור במקצת ותשוש ממאמץ הגסיסה, אבל עיניו כתמיד בוערות.

כי אדם היה.

כי אדם היה, ועיניו כתמי צל.

נקמה

הוא חוזה עתה בנקמתו העומדת להתגשם. זה עתה חדר בערמה לביתו של יריבו, מבלי להפעיל את מערכת האזעקה, והגיע אל חדר השינה. הסכין בידו, הוא ניגש אל מיטת אויבו ושורט בצווארו – לאט, בעדינות, מבלי לגרום נזק.

המבט בעיני היריב כשהוא מתעורר ומולו זורחות עיניו כשתי מראות משוננות, זכוכית חדה ואפלה כנצח, והוא יודע שאין עוד טעם לנסות ולזעוק, והאימה חונקת את גרונו המצפה להיקרע. המבט הזה הוא כל אשר ציפה לו.

ובכל זאת הוא מהסס. אין לדעת כמה זמן הוא עומד שם שכן אין זמן במקום הזה. הזמן השעה עצמו מן המתרחש בין שני היריבים וברגע הזה, הבודד, עמד מלכת. ברגע זה הוא רואה את כל שהיה ביניהם – הידידות, הבגידה, השנאה. הוא שב אל התלאות שהביאוהו אל הניצחון הזה, הנפלא והמר. הוא חוזר אל הימים הטובים שבתחילה וזוכר מבטים וקולות, את האישה שביניהם. והוא מהסס.

רק קול נשימותיהם – חטופות, חדות ושטוחות, מפר את הדממה.

קצה הרחוב

אותה עת חייתי בעיר שרחובותיה ארוכים ומפותלים כטבעות עשן. זר הנקלע לעיר זו חייב היה להיעזר במדריך מקומי, שכן גם בעזרת מפת הרחובות הטובה ביותר לא ניתן היה להתמצא במבוך הבוגדני של קטעי רחובות המשנים את שמם וכיוונם ללא פשר. אני הכרתי את חלק העיר בו ניהלתי את חיי כאת כף ידי, והייתי מוצא את דרכי גם בלילות ערפל בהם לא ניתן לראות יותר מסנטימטרים בודדים.

לילה אחד היה הערפל סמיך במיוחד, משל היית מהלך בתוך נוזל חלבי עכור, שפה ושם נזרעו בו בנינים ופנסים רחוב. אותו לילה איבדתי את דרכי, ולמרות שהמסלול בו הלכתי היה מוכר לי היטב, לא יכולתי למצוא ולו סימן למקום הימצאי. בכל זאת המשכתי ללכת, נכשל לעתים באבני הסף של המדרכות, ומוצא פינות רחוב במקומות בהם לא ציפיתי לדבר.

לבסוף מצאתי עצמי, כך חשבתי, בחלק לא מוכר של העיר. פניתי אל אחד הרחובות, שנראה לי כמוביל בכיוון הכללי של ביתי, והתחלתי ללכת לאורכו. צלליות של בתים נראו במטושטש מבעד לערפל, ואני ציינתי לעצמי שהבתים ברחוב זה נמוכים באופן מודגש בהשוואה לבתי העיר הרגילים. אבחנה זו חיזקה את הרושם שאני נמצא בנקודה מרוחקת ממרכז העיר, אולי אפילו קרוב לצאת ממנה. מיהרתי לאורך הרחוב, בתקווה שבסופו אגיע בחזרה לשטח מוכר, או לפחות לרחוב ראשי, שאת שמו אוכל לזהות.

הרחוב התעקל ימינה באופן בלתי צפוי והמשיך בכיוון שלא היה, לדעתי, זה שבו צריך הייתי ללכת. חיפשתי פניה כדי לעבור לרחוב אחר ולהמשיך בכיוון הנכון, אולם לא מצאתי. הערפל הסמיך מנע ממני לראות היכן מסתיים הרחוב. מועקה החלה

מצטברת בחזי. חששתי שלא אצליח למצוא את דרכי הביתה. חיפשתי מסעדה, או תחנת דלק, בהן אוכל לשאול למקום הימצאי, אולם הרחוב נראה כבנוי כולו מבתי מגורים. גרוע מכך, הבתים כולם נראו שוממים. אור לא דלק בחלונות. הולכי רגל לא עברו על המדרכה.

כשכבר הייתי קרוב לייאוש, הבחנתי באור מחלון אחד הבתים. האור בקע מדירה בקומה הראשונה, שמרפסתה פונה אל הרחוב. גרם מדרגות חירום חיבר את המרפסת אל הרחוב. טיפסתי בו. לא רציתי לחפש את הכניסה הראשית במבוך של כניסות וכניסות משנה, המאפיין בתים ישנים אלה. דפקתי על דלת המרפסת, שתריסיה היו סגורים, והכנתי עצמי להתנצלות. לאחר זמן ממושך נפתחה הדלת ואישה בשמלה שחורה ניצבה בפתח. מבלי להניח לי לשאול דבר סימנה בידה מחוות הזמנה ואמרה משהו בשפה שלא הייתה מוכרת לי.

לרגע עמדתי שם, מוכה בסנוורים. העובדה שלא הבנתי את שפתה לא היה בה כדי להדאיג. בעיר מגוריי חיו מהגרים ממדינות שונות, וריכוזם היה גבוה ביותר דווקא בפרברים המרוחקים. הדבר שעצר את נשימתי והכה את לשוני באלם היה דמיונה המוחלט, כמעט הייתי אומר זהותה, לאשתי. האישה חזרה וניצבה בפתח, ונראתה כתוהה על שלא נכנסתי בעקבותיה. היא שבה ומלמלה כמה מלים בשפתה הזרה, ואף נגעה בזרועי, כלא מבינה את סיבת היסוסיי.

אותו רגע אחז בי פחד איום. מחשבות על שיגעון, או גרוע מזה, העבירו בי צמרמורת. סבתי לאחר ופתחתי בריצה דרך גרם המדרגות ולאורך הרחוב. דקות ארוכות לאחר מכן, כשעצרתי, מתנשף בכבדות, מצאתי עצמי ברחוב הראשי המוביל לבית מגוריי. הערפל החל מתפוגג מעל גגות העיר. התבוננתי סביב וניסיתי לחפש את הכניסה לאותו רחוב לא מוכר שממנו יצאתי זה עתה. לא מצאתי אותה. הרחוב הראשי, המוכר לי היטב, לא התפצל לצדדים באותו אזור. הוא נמשך לו לפני, אפור וקנטרני, ככל שהעין מגעת.

חיפשתי מאז פעמים רבות את הדרך לאותו מקום. בלילות ערפל תעיתי מדי פעם, אולי כדי למצוא את דרכי אליו בשוגג. אני חושב ארוכות על אותו לילה. בחלומותיי אני מלווה את עצמי עד קצה הרחוב.

שעטה

חלמתי.

חלמתי סוסים דוהרים.

מאות סוסים חלפו בשעטה על פני חלומי. נחיריהם עולים בקצף. קול פרסותיהם חצה את ראשי כרכבות.

דוהרים לשדה הקרב.

ועל גב כל אחד רוכב מונגולי נורא למראה. סכיניו ביניו ועיניו ברקים חומים חוזים בסערות.

הם נזקקו לעזרתי.

צבאותיו האבודים של ג'נג'יס חאן. כוח המחץ של האימפריה.

לא יכלו לעבור ללא עזרתי.

אחד אחד, בשעטתם המטורפת, עצרו הלוחמים לרגע, הושיטו לי מנחה את פרח המגנוליה והניחוהו לרגלי.

הנחתי להם לעבור.

ובעורי עם בוקר, אם היה זה אך חלום, מדוע זה מלא חדרי ברקב העדין – ריח המגנוליה?

החוזה באטלנטיס

החוזה באטלנטיס, מה יהא עליו?

איני שואל זאת מתוך רצון להתחכם. זו אינה שאלה רטורית. מעבר לגבולות ערינו העבשות קיימות ערים אחרות, בנויות לתלפיות. הן מרחפות אי שם בקרבנותנו, בדיוק מעבר לתחום המבט. כל שיש לעשות כדי לראותן הוא להסתכל בזווית הנכונה – רחבה מעט מן הרגיל. להזיז את העין מילימטר אחד ימינה בעוד הצוואר נשאר במקומו. בתחילה זה כואב, אבל ניתן לעשות זאת. אני יודע. אני יודע כי ראיתי.

והערים הללו, המרחפות סביבנו, שונות זו מזו כעלי סתיו, ועם זאת בכולן צפונה אותה תוגה של חלומות ללא מימוש, של זכר מאורעות שלא קרו. צבע שמיהן אדום חיוור, הנוטה לצהוב לעת בוקר. הנשים ארוכות השיער חולפות כצעפי עננים רכים אך רבי עצמה. הגברים עזים ושותקים. גזע צפוני צהוב שיער וחד עין. גוון צרוב שמש.

ומעבר לכולן נמצאת אטלנטיס.

אני יודע שהיא שם, מעבר למסך ערי החלום – העיר האסורה, זו ששקעה וגם צפה, זו שאיש אינו רשאי לדעת על המשך קיומה. אויביה השכיחו זה כבר את דרכיה, את הישגיה, את יופייה החומק כטבעות במים. אבל היא שם – מעבר לגבול אחד אחרון, והחוזה בה – מה יהא עליו?

אני רוצה לראותה אולם משהו עוצר בי. איני מעז לעשות את הצעד הנוסף. כולי נכסף אך לא אגיע אל הגדה שמנגד. אל מעבר לגבולות הזיכרון.

המלך מתאר את גבולות ממלכתו

"אבל אני מלך", אמר בקול שהגיע מקצה האולם ועד קצהו. עסקנו בדיוק בשיחה בנושא מקצועות, והמית הקולות העליזה התערבה ברעש הקשת הכוסות ובניחותות המזון והיין. ההצהרה עצרה את הדובר התורן באמצע דבריו, והעיניים התמקדו כולן בדמות הקצרה, המטושטשת מחמת אור הניאון, שלרגע נראתה גדולה מכפי מידותיה.

"אכן", המשיך, נהנה בעליל מתשומת-הלב, "אני מלך, אבל לא של ממלכה שאת שמה אתם מכירים. למעשה, אין לי ממלכה ואין לי נתינים, אבל במובן אחר כולכם נתינים..."

"כל אחד מכם חושב עכשיו ומאמץ את מוחו כדי לזכור – מתי ראה אותי לראשונה? מי הביא אותי לחברתכם? מדוע אינו זוכר מה אמרתי וכיצד התנהגתי בפגישות קודמות? אחסוך לכם את המאמץ – איש לא הזמין אותי, מעולם לא אמרתי דבר, ולמרות שכל אחד מכם מרגיש שאני מעורר בו זיכרונות עמומים, לא ראיתם אותי מעולם".

האולם השתתק. עיניים נתלו בו בציפייה. פה ושם נשמע מלמול של מחאה אך הוא נבלע בשתיקה הכללית. "אני מלך של זיכרונות", המשיך, "מלך של חרטה. הזיכרון של אהבות אבודות, המלים שלא נאמרו, הגשרים שלא נחצו, אלה מסמנים את גבולות ממלכתי. מעולם לא נפגשתם בעבר, למרות שנדמה לכם כך. אספתי אתכם לכאן משום שאתם נתיני הנאמנים ביותר, ספינות הדגל של ההחמצה. הססנותכם, מעידותיכם וטעויותיכם כותבות את ספר דברי הימים. כישלונות מפוארים המאפשרים את קיומי".

"עכשיו אעזוב אתכם", סיים וקם, מישר בידו את קפלי חולצתו, "המשכו של הלילה הזה יירשם בדברי הימים של

ממלכתי, זהו לילה מפואר, לילה של מרורים..." ומבלי שנספיק לעצור בעדו, צעד לבין העמודים המוצלים שבצדו הרחוק של האולם, ונעלם מן העין.

לא נשארנו שם עוד זמן רב. כל אחד הביט בעיניו בן-שיחו והתאמץ להיזכר אם פגש בו קודם לכן, מתי והיכן. כשתמה השיחה לגווע, איחלנו זה לזה לילה טוב ופרשנו איש איש לחדרו, איש איש לזיכרונותיו...

דמעה

בשורת מותו של הקיסר לא הופצה באמצעים הרגילים.
היא לא שודרה בטלוויזיה וברדיו, לא דווחה בעיתונים ולא נתלתה
בכיכר העיר. לא היה בכך צורך. נתיניו הנאמנים התהפכו על
משכבם בחשכת הלילה. כל הלילה כולו אחז בהם, ובמאה ושישים
מליון חלומות ירק הדרקון הזקן אש מנחיריו בפעם האחרונה
ואחר פרש כנפיו ועף, וגופו הלך והתמעט, וקשקשיו נצצו
כדמעה על הכר
ומי לנו ייתן
חלמו הנתינים
עבור דמעה בדויה גרגר של אורז.

שקט

זמן רב הייתי מקבל, מדי חודש, מאישה שהכרתי חבילה
של שקט. איך אוכל לתאר את ההתרגשות שאחזה בי בכל פעם
שהייתי מסתגר בחדרי, מכבה את האור ומתיר את קישורי
החבילה? הייתי מאריך בפתיחתה, מנסה לשמר את ההתרגשות
לזמן רב ככל האפשר, ואז נושם עמוקות את השקט הטהור,
העמוק והקר. בתמורה נהגתי לשלוח לה מכתבים בהם סיפרתי
על חלומותיי. סיפרתי שראיתיה עוברת ברחוב הומה וצעדיה
מוחקים את עצמם, כאישה עשויה צל. כשפנו אליה עוברים
ושבים השיבה להם במלים שאינן כתובות במילון, וחלפה כאיושה
של יופי טהור. היופי הוא שקט.

אולי זו הייתה הטעות הגדולה. אולי מכתבים אלה הם
שעוררו בה דברים שצריכים היו להישאר רדומים. אל מעיין
השקט הטהור פלש לאיטו קור של תנועה. משהו בלתי ניתן
לזיהוי, ועם זאת מטריד. משהו המסיה את הדעת. פעם אחת
חשבתי שזיהיתי ניצנים של תפוח עצים. אין זו המלה הנכונה.
אולי אפשרות של תפוח. נבואה. או זיכרון. מכל מקום, השקט
הופר, ודבר לא יכול היה עוד להשיבו על כנו.

מאוחר מדי, כשהחבילות חדלו מלהגיע, הבנתי שהמכתב
הנזעם ששיגרתי בעקבות אותה חבילה היה גם הוא טעות.
גדולה, אולי, מהראשונה. מאז שוב לא ידעתי מנוח. שיגרתי
עשרות מכתבים, התנצלויות, חרמות ותחינות, ללא הועיל.
השקט שהיה שלי נלקח לבלי שוב.

אנא, אם את קוראת שורות אלה, מצאי בלבך לסלוח. שלחי
מה שתוכלי. מוכתם ככל שיהיה. גם שקט חלקי עדיף על ההמיה
הבלתי פוסקת הזו, המרסקת את ימי ואת לבי. אלי, הלא ניתן
עוד בעולם כולו למצוא אישה, ששקט בלבבה?

החולם

אדם חי בגופו כבציור נוף. כל חייו הוא חוקר את מרחביו.

(ומה בכך שאלה והניחה את גופה לצדו כספינה אל המזח)
בכל ציור נוף אמרו חכמי הסינים חייבת להיות לפחות נקודה אחת אליה לא ניתן להגיע.

(היכן היא התעניינה

שלוותה מתערערת)

מדעני המאה העשרים צמצמו בהרבה את תחומי האפשרות. כשמישהו נוגע בה בטעות זה כואב. יותר מזה איני יודע.

(האכזבה ניכרת בעיניה

הניחה לידו לצנוח אל שדיה

בלבו חש דקירה קלה

בלתי נתפסת)

שני מטאורים

שני מטאורים גדולים פגעו בו־זמנית בכדור הארץ ושברו ממנו קטעים שלמים, כך שהחלק שנותר היה רק דיסקה ישרה בעובי מטר בערך. המעטים שנותרו בחיים היו אלה ששהו בעת הפגיעה על היקפה של הדיסקה.

פנימו של הכדור, כפי שנגלה לעיני הניצולים שטיפסו אל מעבר לשפת הרצועה ההיקפית, היה מקום נורא למראה, צחיח ומצולק בנהרות לבה רותחת. בעלי החיים היחידים שהתקיימו בעומק זה היו תולעי האדמה האיומות, שיכלו לכווץ עצמן סביב אדם בוגר ולעכלו בתוך פחות מדקה.

אולם האדם יצור עיקש. הניצולים ידעו שרק אם ישכילו לנצל את פני השטח של הדיסקה (העצומים בגודלם ביחס להיקף) יוכלו לקוות לשרוד ולהמשיך את קיומו של המין האנושי. סייעה להם העובדה שהכדור, שכבר לא היה כדור, הפסיק להסתובב סביב צירו. כוחות המשיכה השונים המרכיבים את היקום פעלו עליו ללא ליאות עד שהגיע לנקודת שיווי משקל בה התאזנו כל הכוחות והדיסקה לא נעה עוד. תולעי האדמה, שכנראה היה בגופן משהו שהגיב לתופעת סיבוב כדור הארץ, נכחדו עד מהרה, ובני האדם ניצלו את הצמחים המעטים ששרדו כדי להנביט ולהפריח את פני הדיסקה. כך נוצר העולם כפי שאנו מכירים אותו היום, ניצחון גדול לרוח האדם ולאל המוליך אותו ומכוון את דרכו.

אפילו מופת זה לא הספיק כדי לשכנע את מר ברונו, דיווה האינקוויזיטור הזקן בצער. עבור גליליאי, יש לציין, נזקקנו לאמצעים פשוטים בהרבה.

השיר האחרון של רמבו

איני זוכר מתי שמעתי בפעם הראשונה על השיר האחרון של רמבו. יכול להיות שמאז ומתמיד ידעתי על כך, ויתכן גם שהידיעה היא פרי מוחי הקודח, אשליה עצמית פרי דמיון מעוות. אך אין בכך כל חשיבות. הוא חייב להיות שם, היכן שהוא. אני יודע שהוא קיים.

את הפעם הראשונה בה קראתי את רמבו אני זוכר היטב, כמו פעמים רבות אחרות. על מיטתי הצרה בבית הורי. כבן 14 או 15 הייתי, והשורות המופלאות הללו

Comme je descendais del fleuves impassibles,

Je ne me sentis plus guide par les haleurs:

הספיקו כדי לטלטל בתנופה עזה את כל עולמי ולטבוע בישותי לנצח את תנודותיה של הספינה השיכורה. שיכרון שצבע את נעורי האפורים בכחול ושחור של סער ומחומה, ופרץ בשעמום האינסופי של הילדות פתח אל העונה בגיהינום.

בכל ספרי ומאמרי, אף ששנים רבות חלפו, אני חוזר אל הפליאה ההיא, אל הלם הגילוי של שירה שיש בה אש, אך אין בה פחד. אל התנועה המתנדנדת על גלי הסיוט שלא עזבה אותי מאז, שלא תעזוב לעולם.

ארתור רמבו נפטר בבית חולים במרסיי ב-10 לנובמבר, 1891, רחוק רק שמונה שנים מתחילתה של המאה שנועדה להגשים

את סיוטיו הגדולים ביותר. חלפו 17 שנה מיום שפסק לכתוב ולפרסם. את שירו האחרון רשמה מפיו אחותו, איזבל, שסעדה אותו על ערש מותו. אנו שלושה היודעים זאת, אך לאיש מאתנו אין הוכחה חותכת לכך. השיר עצמו לא נמצא מעולם.

איש מאתנו אינו זוכר כיצד הגיעה אליו הידיעה. יתכן שסיפרנו האחד לשני על כך. יתכן שהננו קורבנותיה של הזיה משותפת. יתכן שהשנים הרבות של מסחר ומריבה (יש אומרים שהדרדר עד לכדי סחר עבדים) הותירו חור בנשמתו, שלא נותר בה עוד מקום לשירה. מחלתו האחרונה נמשכה חודשים והייתה קשה ומשפילה. אחותו נפטרה מן העולם מבלי להותיר דבר בכתובים.

ובכל זאת, מיום שפרסמתי את המאמר, והפרס הכספי שבצדו, לא חדלו הפניות להגיע. בדקתי לפחות שלושים שירים ש"התגלו" בבתיהם של תושבי מרסיי, או בארכיונים של מוסדות שונים, מבית החולים ועד בית העלמין. פסלתי את כולם. לא יתכן שרמבו, בנשימתו האחרונה, אחרי שעבר זמן כה רב, יחזור לכתוב על ורלין. לא יתכן שיכתוב על פריז, שלא יתייחס ולו במילה אחת לכל שהיה מאז. בחלק מן השירים התגלו אלמנטים סגנוניים השאולים ממשוררים מאוחרים בהרבה. מישו הוא דוגמא בולטת. גם אודן. חלקם היו טובים במיוחד, לא רק כחיקוי של סגנונו של רמבו, אלא כשירים העומדים בזכות עצמם. זמן מה השתעשעתי ברעיון להוציא ספר בשם "השיר האחרון של רמבו" שיכלול את כולם. בכל אחד מהם, כמו בגוף מפואר המכיל את ניצניו של גידול סרטני, שכן אלמנט אחד לפחות שהביא לפסילתו.

ובכל זאת אולי אני טועה. אולי אחד מהם הוא הדבר האמיתי. אולי קטונתי מלשפוט את נפתולי אותו מוח גאוני בשעותיו האחרונות. אולי אני עושה לו עוול. אני מתנער מהרהורים אלה. השיר האחרון של רמבו, כשייפול לידי, יכריז על עצמו בבהירות שאין למעלה ממנה. השיפוט הספרותי, עליון ואובייקטיבי, יאמר אז את דברו במלים שאינן ניתנות לסתירה ויוכיח לעולם כולו את צדקתי. אין ספק בכך.

אשר לי, אמר המשורר, אני אחד ואיני משתנה. דבר אינו חשוב עוד בעיניי.

באוויר החופשי

כאן, באוויר החופשי, אין המתים מתים כבמקום אחר. מדי פעם, בלכתך ברחוב, תוכל לראות אדם לופת לפתע את חזו ומתמוטט. עוברי האורח משנים את מסלולם כדי שלא לדרוך עליו, אך אינם מראים סימני התרגשות או חרדה. כעבור דקות מעטות הוא קם וממשיך ללכת, אך שוב אינו אותו אדם. המוות קנה לו שביתה בגופו. עורו שקוף מעט יותר, כמעט חדיר לקרני השמש, ועל פניו נחה הבעה קפואה, שלא תשתנה עוד.

המוות באוויר החופשי בא במפתיע, אך אינו מזדרז. במהלך החודשים הבאים יעסוק הנפטר בסידור עניניו הארציים ובפרידה מידידיו. בהדרגה יהפוך עורו שקוף יותר ויותר, עד שרק קווי המתאר של גופו ייראו למתבונן, ולבסוף יימוג אל האוויר החופשי וייטמע בקרבנו. המתים שאנו נושמים חיים בתוכנו. הזיכרונות שהם משאירים עומדים באוויר כניחוחות פריחה.

למרות כל ניסיונותינו, מעולם לא הסכים מי מן המתים לתאר בפנינו את רגשותיו. הם מסרבים לכל בדיקה רפואית, ומתעלמים מכל שאלה שאינה נוגעת לענייניהם האישיים. מעשיים הם עד להחריד, ואורחם נעשה סגפני ומרוחק ככל שהם נמוגים, עד שהשמש זורחת דרכם בפעם האחרונה. לרגעים ספורים מרחף עוד אד קל מעל המקום בו ניצב המת, עד שאף הוא מתנדף לאיטו ברוח.

רבים מאתנו מברכים את הגורל, על שזיכה אותנו ביכולת להיפרד מן העולם בדרך נאותה, לפני שנסתלק ממנו לבלי שוב. אחרים טוענים שההעלמות האיטית, שאין בה תוחלת, היא ודאי עיגול קשה מנשוא. המתים המסתובבים בינינו, בשלבים שונים של חיזור, מזכירים לנו כי המוות נמצא בכל מקום. יום יבוא ויגיע גם אלי, יחדור אל מתחת לעור, ילטף את העצמות, ויגיע

את מחזור הדם אף שליבי כבר יעמוד. מדי יום אנו נושמים אותו אל קרבנו. באוויר החופשי היום והלילה, החיים והחידלון, הם כמו נשימה ונשיפה.

צללים

אם תאמץ את עיניך, תוכל לראות כיצד בין כל שני צללים החולפים חבוקים לאורך הרחוב, פוסע צל שלישי. הוא מהלך בזהירות, מנסה להיבלע בין הדמויות אותן הוא מלווה, אך אם תאמץ את מבטך, ובמיוחד אם תקפיד להתקרב לאיטך, מבלי לעורר חשד, תוכל לראות את ראשו בולט לפתע מבין כתפיהם. לעתים ניתן להבחין גם ביד או ברגל. אחדים מאתנו מוכנים להישבע שראו כי הצל השלישי אוחז בפנקס רשימות.

לא רק בעיקוב אחר עוברי אורח עוסקים צללים אלה. אם תאמץ את זיכרוןך, ודאי תוכל להעלות מקרים בהם עץ בגן הציבורי הטיל צל שהזכיר כמעט במדויק דמות אדם. אם תיגש לעץ כזה ותכה בו בחזקה במוט ברזל, תוכל לשמוע קול הדומה לאנחה. מובן שהדבר ימשך שניות ספורות, ומיד יכוסה הקול המחשיד באוושת עלים (גם ביום מחוסר רוח) או משק כנפי ציפורים המתרוממות בבהלה מבין הענפים. עכשיו, לאחר שתקרא את מכתבי, מובטחני שתנסה זאת בעצמך. הן עכשיו אתה שייך כבר אלינו, ליודעים.

ובכל זאת רב עדיין הנסתר על הגלוי בסוגיית הצללים. איננו יודעים עדיין לזהותם בכל מקום. אני, למשל, משוכנע כי אחת הספות בביתי משמיעה מדי פעם, כאשר אני מתישב או מסיט את משקלי במפתיע, קול השונה באורח בולט מחריקה רגילה. איש ממכרי לא עבר חוויה דומה, ובאוזני אחרים המתיישבים על הספה אין החריקה שהיא משמיעה חשודה כלל. אין ספק כי הצללים נמצאים גם במקומות אחרים. צריך רק לאמץ את העיניים ולשכלל את טכניקות ההסוואה והעיקוב כדי לתפוס אותם בעת עבודתם.

לא ברור מדוע הם עוקבים אחרינו. מעולם לא הצלחנו לתפוס

מי מהם בגופו הגשמי. יש הטוענים שאין להם גוף כזה כלל. ניתן לחלץ מהם תגובות המעידות, לכאורה, על תחושת כאב, אולם למרות כל מאמצינו לא הצלחנו מעולם להוציא מי מהם ממחבואו. אחד מאתנו הצית פעם עץ בתוכו היה חבוי צל. הוא מוכן להישבע ששמע צווחה מוחשית ביותר שעה שהאש הגיעה לנקודה מסוימת, קרוב לליבת הגזע, אולם דבר לא יצא מתוך העץ וניסה להימלט. הוא בדק בקפידה את השרידים לאחר גמר הבעירה, אך לא מצא דבר.

מי הם הצללים? מדוע הם עוקבים אחרינו? מה השימוש שהם עושים במידע שהם משיגים? אין בידינו תשובה לשאלות אלה. אולי אתה, עכשיו, כשאתה יודע, תוכל לחשוב על דרך להשיג את המידע שאנו חסרים. אולי תוכל לעזור לנו למצוא דרכים טובות יותר להסוואה. עקוב אחר המתרחש בביתך, בבתי שכניך, ברחוב ובשכונה. בדוק בכל פינה והתגנב בכל סמטה. אנו זקוקים לכל פיסת מידע שתוכל להשיג. היום אנו מעטים, אך עוד נצמח ונתרבה.

כתוב אלינו בקרוב, כי בנפשנו הדבר.

הירח ומר כהן

הימים ימי מלחמה היו, ומר כהן עצר את רכבו בצד הכביש המהיר, יצא והצית סיגרית. מרחוק נשמעו עוד קולות צופרי האזעקה, גלים עולים ויורדים כסופה בלב ים. מר כהן חיכה לראות את קווי הטילים האלכסוניים חוצים את שמי הערב בשריקה בלתי נשמעת, מטאורים מעשה ידי אדם, ומצטלבים בשתי וערב של הרס וחורבן מעל שמי תל-אביב. בזמן שחיכה נתן מבטו בירח. הירח החזיר לו קריצה עמומה.

על מה חושב מר כהן עכשיו, כשהוא מביט אל הירח ואינו מרגיש בזמן החולף עד שהסיגרית, הנאכלת לאיטה, כמעט וחורכת את קצות אצבעותיו? הייתכן שהוא מרגיש כיצד ליבו עולה על גדותיו כנהר וחיייו נמשכים מבעד לעורו אל השממה הבין כוכבית כדי להתרסק לעד אל הסלע הזה, דמוי הפנים? אולי הוא חש שטרם בא הזמן לכל זה. אולי הוא חושב שהירח אינו אלא אבן, ואינו מסוגל לקרוץ. אולי הוא חושב איך הירח סופג מדי יום מטחי מטאורים כסופים, דומים לאלה שלהם הוא מצפה.

מה חושב הירח שעה שהוא מתבונן למטה אל מר כהן? האם הוא מזהה את המוות הזורם בעורקיו כנהר של צללים? אולי הוא חש בלבו העומד להתפקע, בדמו הנמשך אל החלל מעבר לאפולולית המבט. עוד מעט, אומר לעצמו הירח, עוד מעט נשוב וניפגש. לא עכשיו, עוד לא. בינתיים ייתכן שהוא חושב על נחלים ואגמים, וגיאות שגם היא סוג של מוות, על נצנוץ הסיגרית המזכיר כוכב קטן המכלה עצמו בציפייה, על הלילה הזה, המגשר בין דומם לגוף חי בטבעיות שאין למעלה ממנה. אולי הוא מכין עצמו לפתוח בדברים. רוצה הוא להכיר יותר טוב את האיש הזה, שמעבר לחלל ולזמן מזכיר לו את עצמו. אבל הרגע חלף. קווי הטילים באו והלכו, ומר כהן ננער

מתנוחתו הקפואה, כיבה את הסיגריה ונכנס למכוניתו. לא יעבור זמן רב בטרם יפגשו השניים שוב, תחת שמיים אחרים, וליבו לא יעמוד לו בפעם ההיא. אין הוא יכול שלא לחשוב עד כמה הם דומים זה לזה – קשים ורכים כאחד, ונידונים לנצח של בדידות בשממה שבין הכוכבים. הריק עצמו עצר את נשימתו אותו רגע. אחר הותנע המנוע והרכב החל לנוע. בתחילה נע לאיטו, כמהסס. אחר צבר תאוצה ויצא אל הכביש המהיר, בדרך הביתה.

במעלה המדרגות

אדם בנה בביתו גרם מדרגות שאינו מוביל לשום מקום. דבר זה יש בו כדי להטריד.

ואולי מוטב כך: אחד מידידי בנה בביתו גרם מדרגות שאינו מוביל לשום מקום. תמיד כשאני מגיע לביקור, אני עומד לפניו אחוז פחד. איני מעז לטפס בו.

הרי חייב להיות לו סוף במקום כלשהו, אני אומר ומביט במבנה המתפתל ויוצא מבעד לגג הבית, ולשם, לאותו סוף, הוא מגיע. לא, עונה חברי, אין לו סוף.

ובכן, כיצד ולאן אתה מגיע כשאתה מטפס בו, אני שב ושואל, ראיתך עושה זאת לא פעם. כיצד אתה מחליט שהגיע הזמן לרדת? איני מחליט, הוא עונה. המקום היחיד אליו אתה יכול להגיע במסעך לשום מקום הוא המקום ממנו יצאת.

מדוע, אם כן, לשם מה בנה אותו? מדוע הוא מטפס בו? מדוע אוחות בי חלחלה בכל פעם שאני מנסה להציב את רגלי על המדרגה התחתונה? מדוע לוחש לי קול פנימי שאם אתחיל בטיפוס לא אחזור?

השאלות מנקרות במוחי, אך ידידותו יקרה לי, ואיני מתיר לעצמי לשאול.

חנותו של השען

כבר בפתח החנות הכה בי תקתוק השעונים. על כל מדף, בכל פינה, על כל פיסת קיר פנויה היה תלוי או מונח שעון, וכולם תקתקו בהרמוניה. ועם זאת, ככל שהתבוננתי בתשומת לב, לא יכולתי למצוא שני שעונים שהורו את אותה השעה. הוצאתי את שעוני מכיסי והפתעתי לראות כי גם השעה שעליו שונה מזו שהורה כל שעון אחר עליו נחו עיניי.

מופתע, פניתי אל המוכר, שנראה כה חרוש קמטים ומצומק עד כי דרוש היה רצון טוב במיוחד כדי לא לחשוב שנותרו לו שעות ספורות בלבד בעולמנו. "אני מחפש שעון", אמרתי. "מה רע בזה שלך", השיב, "הוא נראה איכותי, ואינו שבור או בלוי". "אולם אינו מראה את השעה הנכונה", השבתי, "אינך רואה זאת?" "אחרי שנים כה רבות במקום הזה", והוא הצביע בידו במחווה שעטפה את החנות כולה, "איני יודע עוד מהי השעה הנכונה".

תשובתו הפתיעה אותי. "איך אתה יכול למכור שעונים אם אינך יודע את השעה?" "איני מוכר שעונים", באה התשובה, "זו אינה חנות של זמן. זוהי חנות נגד הזמן". עמדתי לבקש הסבר להצהרה זו, אך לא היה כל צורך בכך. משהחל לדבר נסחף הזקן בדבריו, ואף ליווה אותם בתנועות ידיים מודגשות. "אין כל משמעות למושג 'שעון מדויק' בחנות זו. כשנכנסת לכאן, הראה שעונך את השעה הנכונה במקום ממנו באת, אולם כעת הפסיק לנוע בקצב העולם החיצון והוא מתקתק בקצב אחיד עם שאר השעונים שבחנות. הוא מתקתק את זמנו הייחודי של המקום הזה. איני יודע אפילו מנין באת. בכל עיר גדולה ברחבי העולם קיימת כניסה לחנות זו, הסמויה מעיניהם של העוברים והשבים. החנות נפתחת רק עבור אלה, כמוך, המחפשים מחסה מתנועתו

של הזמן. להם היא מעניקה את מבוקשם". הגברתי את קולי במידה ניכרת, והצלחתי לקטוע את דבריו. "אבל הזמן בכל זאת נע כאן. השעונים מתקתקים בקצב אחיד!".

הוא נשם עמוקות ונראה כמהסס, לבסוף נאנח והמשיך. "הם סופרים את הקצב המיוחד למקום הזה. קצב השייך לאדם אחד בלבד. אוזניך עדיין אינן מאומנות מספיק כדי להבחין בכך, אולם מיד עם כניסתך השעונים שינו את קצב תקתוקם. עד עתה ספרו את זמני שלי, ומרגע זה זמני עבר, והם סופרים את שלך. הזמן המוקצב למוכר בחנות זו הוא הזמן עד לבואו של הלקוח הבא", הוסיף ונראה זקן ומובס מאי פעם, "זמני שלי תם. מי יודע כמה ניתן לך".

הוא צדק. בתנועה פתאומית שזריזותה הפתיעה אף אותי שלייתי מכיסי את חוט המשיכה (יכול אני להישבע שהוא לא היה שם עת יצאתי לדרכי אותו בוקר), כרכתי אותו סביב צווארו ומשכתי עד שחדל להתנגד. אחר כך גררתי את הגופה אל הקצה הרחוק של החנות, פתחתי את דלת הסתרים שידעתי כי תימצא שם, והשלכתי אותו לשכב בין קודמיו.

כשכלי הרצח אחוז בידי, פניתי והתיישבתי על כיסא המוכר. אט אט עטפו אותי השעונים בתקתוקם האחיד, המרגיע. נשמתי לרווחה. איני יודע כמה זמן ניתן לי. איני יודע אם שעוניי מכים בקצב איטי או מהיר מאלה שבחוץ. איני יודע מנין ומתי יגיע הלקוח שלו אני מצפה. אך בניגוד לקודמי איני מחוסר הגנה. את כלי הנשק הנחתי במגירה ועתה, כשאני עוסק במירוק השעונים, בסילוק גרגר אבק שהשתרבב בין גלגלי אחד המנגנונים, או במתיחת הקפיצים, אני שולח לעיתים את ידי בסתר ומלטף את כלי הגנתי. יבוא מתי שיבוא. הוא ימצא אותי מוכן.

הגיונם של דברים

בחר אדם, כל אדם. ברחוב, במסעדה, במשרד. שאל אותו שאלה, כל שאלה שתבחר. מהו צבעו האמיתי של הורד? מה טיבו של אלוהים? שאל ואל תרפה.

לאחר מספר דקות בהן כל שתקבל יהיו התשובות השגורות יתחיל משהו להתערער. אל תרפה. התעקש לקבל את התשובה הנכונה. תן לו להבין שאתה יודע כי הוא מתחמק. אם תתמיד בכך תגיע לרגע בו תקבל תשובה מגוחכת לחלוטין, תשובה שאינה קשורה כלל לשאלה ששאלת. תשובה שחוסר ההיגיון שבה זועק למרחקים.

זהו חוסר ההגיון העומד במרכז ישותו של אותו אדם. לכל אחד יש את האבסורד הפרטי שלו. סביבו מתנהלים חייו שעה שהוא מעמיד פנים של אביר ההגיון, של מי שאינו עשוי לטעות, של מי שמחשבתו בהירה וחדה כפגיון.

בעבר ראיתי מספר אנשים שהותקפו בדרך זו. כשמתגלה הסוד המגוחך של הווייתם אין הם מסוגלים לשאת את העלבון. הם מסתלקים מן המקום שפופים, רצוצים, מגניבים מדי רגע מבט חושש לצדדים לבדוק אם לא נתפסו שוב בקלקלתם. לאחר מכן שוב לא תשמע אודותיהם דבר. הם מסתגרים ואינם באים עוד בחברה. בדרך כלל הם מתים לאחר זמן קצר, שבורי לב.

ככל שאני חושב על כך, תלות זו שלנו בהגיונם של דברים מקוממת אותי יותר.

חורש הורדים הרמוסים

מה היא מחפשת שם, בחורש הורדים הרמוסים?
מדי לילה היא שבה ומניחה על פני האדמה עוד ורד שמצאה
באחד מפיתולי הדרך, שנרמס בנעלו של אוהב מאוכזב, או נשר
מידה של נאהבת. לפעמים אלה ורדים שעליהם נתלשו, לפעמים
ניצנים שטרם קמו לפרוח. בלויים, קרועים ומחוצים הם מכסים
את אדמת החורש כשטיח של אובדן עליו היא מניחה את ראשה
ומחכה לבוא השחר. בלילות החורף הארוכים, שעה שהיא שכובה
על גבה ורק טיפות הגשם לעורה, והורדים כמו מרימים גם הם
את ראשם הקמוט בצמא מחודש, אני תוהה מה היא חושבת.
האם היא רואה את בבואתו של הירח המשתקפת מבעד לטיפות
ואת הכוכבים מנצנצים וכבים כבדלי סיגריות? האם היא מפרה
בגופה את ניצני הורדים הרמוסים ומחיה את האהבות האבודות,
כתקוותו האחרונה של גוסס, כילדים שלא נולדו?
עם בוקר היא נעלמת. איש לא ראה מעולם בבואה או
בלכתה.

עם בוקר מסיירים במקום בני האדם. הם אינם מבינים כיצד
הורדים הרמוסים מכים בכל זאת שורש ואינם קמלים, אף
שלעולם לא יפרחו עוד. הם עוברים מקצה החורש ועד קצהו
ומתפלאים על היופי הנורא הזה, על הקמילה הפורחת, על הריח
המיוחד שהוא כמו ריחו של זיכרון. הם מספרים בה כבאגדה,
כבחלום רחוק. מעטים טוענים שראוה מרחוק, מוסווית בין
העלים, אבל האחרים אינם מאמינים. אינם מוכנים לקבל.

איני זקוק לעיניים כדי לראותה. גם עכשיו, ברגעים
האחרונים של טרם שחר. אני חש בה כשהיא טועמת את קרני
השמש הראשונות ומלחכת בקצה לשונה את טיפות הטל מעל

עלי הורד. וכמו הורדים גם היא לא תיבול, אך לעולם לא תפרח
עוד. ורק אני, שאיני אלא צל, יכול לצפות כאן אתה ברוח הבוקר
המרה, הנושאת כתפילה עמומה את מותה וחיייה.

דילן, ניו-יורק 1953

ולמוות אל תהי ממלכת, הוא אומר בקולו הצלול והמתפנק, שכה ריתק את המאזינים בערכי הקריאה ובשידורי הרדיו. אני כתבתי את זה, אתה יודע. מי אתה בכלל, מה אתה עושה כאן. אתה המתבונן בעיניים קמות בשבר הכלי הזה, כובד הגוף העוטף כשק נבול גבר בשנתו השלושים ותשע. היכן אורות חג המולד בוילס. היכן הנערות המתפעלות מן המלים, שגופן צעיר ונושב כאוויר הלילה. השירה הייתה שלמה אז, שלמה ורועמת. מתי אלך שקט הרחק אל תוך הלילה. עוזב את זה. מי אתה בכלל. אינך לקוח של הבאר. עוזב את זה, אתה מבין. המוות אוחו בצווארי ומערה אותי אל גרונו ככוסית משקה. בתוך הלילה כוכבים בוהקים כפצעי פגיון. אפילו הקול שלי, הוא מכחכה, אפילו הוא אינו מה שהיה. אבל מי אתה בכלל. מה אתה עושה כאן – הוא מרעים לפתע וקולו עולה ומתנחשל כחישורי סופה. מה לך כאן – לך. לך אל החיים שעוד מונו לך, לך לך אל אשתך וילדיך.

משנה זיכרונות

בזיכרון הממשי הראשון שלי אני בן חמש, עומד בלב רצועת השיחים שמתחת לביתי. השיחים אינם גבוהים, אך גובהם מספיק כדי לספק לי מסתור. אני מחפש חפצים עזובים, קופסת גפרורים אולי, או אבנים בעלות צורה מיוחדת. חשיבות רבה נועדה בעיניי לחפצים מעשה ידי אדם. אלה – מחזיק מפתחות חלוד, ארנק ריק – מספקים לי רמזים לעבר מלא חשיבות המשתרע אף מעבר לשנות ילדותי, וכולו מסתורין ותעלומה.

באותה שעה בדיוק מחפשים גם אחרי. הרגזתי חבורה של ילדים גדולים יותר והם מחפשים אחרי בשיחים שבצדו השני של סר הדשא. אך אני איני מודאג. עוד מעט יקראו להם אמותיהם לעלות הביתה ואז אצא ממחבואי. אני יודע בודאות מפתיעה שאין הם יכולים לתפסני, וממשיך בחיפושי. מצאתי קופסת סיגריות ריקה, וענף שצורתו כקלשון.

פרצתי לבין הילדים בכל כוחי, תוך שאני דוחף, מגדף ומכה כפי שרק מי שבטוח בכוחו יכול לעשות. תוך דקות התפזרה החבורה בזעקות שבר. חלקם בוכים, מקללים וצועקים, ומיהרו לבתיהם. ישבתי לרגע על ספסל להרגע, ועזבתי את המקום. האם ידע הילד בן החמש על ביקורי, שלושים שנה לאחר מכן? האם זו הסיבה לביטחון המופלא שחש באותם רגעים, כשידע בודאות שאין לה פשר, שהחיפוש אחריו יסתיים בלא כלום? סבבתי על עקבי וחיפשתי אותו בין השיחים, אך לא העליתי דבר.

יום אחד, בעודי משוטט בשכונת מגורי, הופתעתי לשמוע קולות מוכרים. מיהרתי להסתתר בין השיחים. בקצה השביל הופיעה אהובתי הראשונה, מלווה בי, בן העשרה, ובמתחרי מאותן השנים. הייתה זו תקופת השיא של חיזורנו המשולש, שעה שלא ניתן היה עדיין לדעת לאן יטה ליבה והיא, מצדה, התענגה על כל רגע של תשומת ליבנו. לו היה הדבר תלוי בה, היה מצב עניינים זה נמשך לנצח.

בהגיעם אל השיח תחתיו הסתתרתי נתקלה לפתע הנערה באבן וצנחה ארצה. מיד התכופפנו כולנו כדי לסייע לה לקום. רק ברגע האחרון נזכרתי שמקומי לא יכירני שם, ובטרם הספיקו השלושה לתהות מיהו זה ומה הוא עושה מתחת לשיח הורדים, נשאתי רגלי ונעלמתי.

מה קרה לאחר מכן? מי הוא שזכה בליבה? התמונות מצטעפות בראשי. זכרוני אומר שהייתה שלי לזמן קצר. אבל אולי היה זה רק משום שברגע ההוא, כשהתכופפנו – אני והוא ואני – ואחזנו בכתפיה, ניצלתי את ההזדמנות ולחשתי באזנה מלים שלהטו בכוחו של זיכרון, ושאפילו הזמן עצמו לא יכול היה להשכיח.

לרועי

דו־קרב

על פני תאטרון הצללים של הלילה נעו דמויות המשתתפים במחול אכזרי, מדויק עד כאב, מניפים את החרבות בידיהם כקרני אור שמרכזן שמש גועשת, מסתחררת סביב צירה כמערבולת. הברון ידע שיריבו עולה עליו, ונלחם בפראות קודרת. הייתה זו הפעם האחרונה, והידיעה נחה על גופו כגלימה של קור. כוחו הלך ואזל עם כל חבטה, עם כל תרגיל התחמקות, עם כל תקיפה שהסתיימה בלא כלום. פני יריבו לא הביעו כל רגש, משל היה הקרב הזה, וחייהם ומותם התלויים בו, רק ניסוי ארוך בתורה המדעית של פעולה ותגובה. הברון ידע שבעבר, בכל אותם קרבות ארוכים בהם לא היה בלבו ספק בניצחון הקרב, נראה גם הוא בעיני יריביו מסתורי ומרוחק, כמעט משועשע. לעתים היה חיוך חוצה את פניו של היריב כאשר תגובה בלתי צפויה של הברון גרמה לו לסגת צעד לאחור, או לאבד לרגע את שיווי משקלו.

בפעם הראשונה בחייו חש הברון בפחד, ואז נזכר במשפט שנאמר לו פעם, בפאתי שדה קרב שהגויות כיסו כשטיח של דממה צוננת. אין דבר כזה פחד, אמר לו אז מישור, והברון חזר עכשיו בינו לבינו על הדברים, הפחד הוא רק צער על אובדן שעוד יבוא. ולמי, שאל הברון שוב את עצמו בעוד הוא מסייף והודף ותוקף ונבלם. למי, בלב ליבו השחור של הקרב, יש זמן להצטער. כך נמשך הקרב עמוק אל תוך הלילה, עד שקרני השמש הראשונות החלו מלבינות את צמרות העצים. הברון הלך ונחלש, הלך וחסר עם כל מהלומה, עד שלא נותרה עוד אלא חרבו המכה באוויר. עוד תנופה אחת שלחה החרב, כאילו מכוח עצמה, וצנחה על הארץ. מעולם לא הובסתי, נשמע עוד לרגע קולו של הברון

ממקום כלשהו מעל לזירת הקרב, ואז נמוג ונסחף עם רוח הבוקר, רחוק כריח ים.

הזר עמד עוד זמן מה בפנים חתומות והביט בזריחה המגרשת אחד לאחד את צללי הלילה. אחר התכופף, הניח את חרבו לצד חרבו של הברון, ופנה ללכת. על להבי החרבות נצצו אגלי הטל, כדמעות על פני האדמה.

מחסה

ירדתי אל הסלע וגיששתי על פניו, אבל הסלע הבין וענה – אין כאן מחסה. וכל כמה שחפרתי סביבו והכיתי בו בקרדומי, וכל כמה שהתחננתי והרעמתי בקולי, עדיין היו פניו שטוחים ובטוחים ותשובתו זהה, אין כאן מחסה עזבתי אותו ופניתי אל המים. ביקשתי את נימפת הנהר, שבשדיה מתנוצץ האור בריבוא השתקפויות ושערה גולש על מצוקי הרים ונושר בסערה של קצף. אבל היא הביטה אל מעבר לי ועיניה ענו במקומה כי אין כאן מחסה ובכדור הארץ כולו, בהרים, בעמקים, במישורים ובגיאיות, בכל אלה לא נמצא לי מחסה ופניתי אל השמש וכיסיתי עצמי במימן טהור, אבל השמש שילחה בי גלי אור וגעשה אין כאן אין כאן מחסה וכששבתי לביתי עטור שתיקה צורבת הקירות פצו פיותיהם והשטיחים צווחו והכיסאות יללו במקלה אין כאן מחסה אין כאן מחסה אין כאן מחסה

וידוי

אני מודה –

אני מחזיק במלה.

לא נתקלתי בה בשיטוטי בספרים. לא מצאתיה במילון. היא לא נלחשה באזני בשעת שיחה.

אני מחזיק במלה שטרם נאמרה.

מה יקרה אם תאמר? מן הסתם שום דבר מיוחד.

אני אחסר משהו. העולם יתעשר במלה, אך יאבד קורט מסתורין.

אני תוהה לאן נוטות כפות המאזניים

האם נרוויה או נפסיד?

אבשלום

איני מבין מדוע שלמה רודף אותנו כך. הרי אנו היינו אלה שתמכו בו לאורך כל הדרך. לא, הוא לא הנהיג אותנו. כמובן שידע על קיומנו, אבל הוא לא הנהיג.

אתה מבין, חשבנו שהמלך זקן. חשבנו שהגיע הזמן לשינוי. כל כך הרבה שנים, והמשטר הסתאב. אתה יודע איך זה קורה. ומי מתאים יותר לשלוט משלמה? אתה רואה שצדקנו, הוא מושל בצדק וביעילות. מדוע הוא רודף אותנו?

בפועל לא עשינו כמעט שום דבר, למעט המטלה הקטנה ההיא. אין לו מה לחשוש מפנינו. המחותרת התפזרה מזמן, וחזק מזה, הן אנו נאמניו. לא, הוא לא הנהיג אותנו. זו הייתה תנועה עממית.

אנחנו מתנגדים לאלימות. אמרתי לך. חתרנו למהפכה בדרכי שלום. המלך היה זקן. לא. אין לנו קשר למצבורי הנשק שהתגלו, כביכול. זו עלילה. המלך מעליל עלינו כדי להצדיק את הרדיפות. אמור לו שאין בהן צורך.

כמעט ולא עשינו דבר בפועל. השמועות סביב מה שקרה ליואב אינן נכונות. לא היה לנו שום קשר לכך. אני מסביר לך שוב, מלבד אותה בעיה קטנה לא פעלנו מאום. לא איימנו על איש. בודאי שלא קשרנו לרצוח את המלך. דבר כזה לא היה עולה על דעתנו.

הו כן, אנחנו הפללנו את אבשלום.

טבע דומם: נערה ושיר

איך, חשבה, איך יכול היה לדעת משורר שחי לפני ארבע מאות שנה. ובכל זאת, כשערכה לפניו את הסימנים, לא נותר ספק. הנערה נקראה בשמה, שם שנשמע ודאי מוזר באזני בני תקופתו של המשורר. האותיות הראשונות בכל שורה יצרו אקרוסטיכון על שמה ושמו של אהובה. אפילו שמו של בית הקפה בו נפגשו לראשונה הופיע באחת השורות, מוסווה כדימוי ליפי האהובה. והתיאור, התיאור המדויק כל כך של כל שעבר עליהם, למן הפגישה הראשונה ועד הבדידות הזו והספר שאותיותיו מרצדות כגחלים בחשכה.

אז נרדמה, שעונה על הספר. נרדמה וחלמה. ובחלומה קמו אותיות השיר זו אחר זו, יצאו את הדף הלבן והתגודדו סביבה. תחילה ליטפו את גופה כידיים עד שלא נותרה עוד בעורה פינה לא נגועה, עד שגופה כולו צף ונסחף בזרם האותיות, ומגען קריר ורך. אז פנו ובאו אל גופה פנימה, והסתדרו לאורכו במבנים מוכרים, והיא ידעה שהמשורר, ממרחק ארבע מאות שנה, ידע והכיר אותה. וידעה שזו הייתה כוונתו, שהאותיות והמלים יחרגו מן הדף ויסתדרו בגופה כצפנים המאיימים שוב ושוב את שמה ואת אהבתה. ומשלא נותר עוד מקום בגופה פנימה פרץ שמו של אהובה ונישא מבעד לעיניה אל העולם הגדול וכל נשימותיה לא היו עוד אלא תנועה אחת ארוכה של פרידה. ולפני שהספיקה להתעורר לחש לה קול מבעד לשנתה אל תביטי. אל תביטי, לחש הקול, דמעותייך הן שמחו את הדיו מן הנייר.

תולדות מחלה דמיונית

היום הראשון

החלטתי לחלות. זמן רב עבר מאז העניקו לי חבריי הקרובים ובני משפחתי את תשומת הלב לה אני ראוי. בתשע בערב החל חומי לעלות. בשתיים עשרה הזעקנו רופא.

היום השני

הרופא שלח אותי בדחיפות לבית-החולים, משם שוחררתי לאחר שלא נמצאו סימני מחלה, וחומי ירד במפתיע. כמה שעות לאחר מכן חזר החום. הפעם חיכינו בבית עד שהשתפר המצב. התופעה חזרה על עצמה שלוש פעמים במהלך היום. אני חלש ומסוחרר. שפתיי יבשות.

היום השלישי

הובהלתי לבית החולים. אני קודח. סביב ראשי החברים ובני המשפחה נדמים כזר פרחים ענק. איני מצליח לזהות את תווי הפנים, או להפריד בין הקולות. אני ישן. אחר כך אני ער. בחלומי אני חולף על פני מאה שלמה. אנשים צווחים ומעונים. נהרות של דם. אני מתעורר קשור אל המיטה. אני מדמם מזרועי השמאלית. עייפתי. האם הגיע כבר הבוקר?

לאחר זמן

סירה סחופה על פני גלי הים. אני חייב לצאת. לטעום ממני המלח... טעם מלח על שפתיי... אולי זיעה... מי זה הקורא בשמי? הים הופך את הסירה... אני נסחף...

עוד זמן לאחר מכן

ושוב הים. הפעם, על החוף, אשתי לצדי. גוף חם ונרדם. האם אני חולם אותה כאן על החוף או שאבדנו יחד? נדמה לי שעפעפי סגורים. אני חש בצמא. הרחק ממני, מעבר לקו האופק, משהו מרטיב את שפתיי.

בוקר?

התעוררתי. איני יודע כמה זמן הייתי מחוסר הכרה. ידיי חופשיות עכשיו. אומרים שקשרו אותי למיטה כדי שלא אפגע בעצמי. אני מסביר להם שאני בסדר עכשיו. אפילו אני מופתע מקלישות קולי.

יום אחר

רופא חדש הגיע ורשם לי כדורים. איני מבין כיצד יוכלו הכדורים לעזור למחלה דמיונית, אבל אסור לי לומר זאת. אני נוטל את הכדורים. אני חושב שעוד מעט אוכל לשתות שוב בכוחות עצמי.

לאחר שבוע

מיום ליום אני מתחזק. התקפי הקדחת שככו. אני אוכל מזון מוצק. מדי פעם מורידים אותי מהמיטה. לבד, במקלחת, אני מגניב מבט אל הראי ורואה שם מישו אחר – חיוור, צנום, מעורר רחמים. עווית מטלטלת את גופי. אני מקיא.

היום האחרון

כמעט מתי, אף שמחלתי הייתה דמיונית. אני נוטל את הכדור האחרון שרשם לי הרופא וחושב – אולי אין זו אלא הפוגה זמנית. אולי הכדורים הנם רק תעתוע שרקחו בעבורי בני משפחתי. הרי אין תרופה למחלתי. אני מוציא את הכדור מבין שפתיי ומחליקו לכיס המכנסיים. אולי אחשוב על כך שוב מאוחר יותר. עכשיו אני עייף מדי.

דקה

מה לדעתך היה קורה, שאל, אילו התארך היום בדקה?
הבטתי בשעוני. השעה הייתה דקה לשתיים עשרה. מוזר
לשאול אותי דווקא עכשיו, הערתי, היום עומד להסתיים.
ובכל זאת, ענה, ובכל זאת. תאר לעצמך שהייתי מתחיל
עכשיו לדבר ולא מפסיק. אילו הייתי מדבר בלי הפסקה במשך
ששים שניות בדיוק. אילו הייתי מעלה בדיבורי דרקונים יורקי-
אש וספינות פירטים. אילו הייתי מנופף בדגל העצמות
המצולבות. אילו הייתי מתאר ארצות לא נודעות ששמיהן
צבעוניים ומרחפות בהן ציפורים שעין אדם לא ראתה. אילו חברו
המיית הגלים וציוץ הציפורים ומשק כנפי הדרקונים ומשכו את
תשומת לבך עד ששכחת אפילו לנשום. אילו הזמן עצמו היה
עומד מלכת בפני קסם דיבורי. מה לדעתך היה קורה, שאל, אילו
התארך היום בדקה?
הבטתי בשעוני.

אבל

הוא השתמש במצבה כבשולחן.
זמן רב עסק בסידור הצלחות והכוסות עד שהשביע את
רצונו. אחר הוסיף וחילק את כלי הכסף, והקפיד מאד על
צחצוחם. את בקבוק היין הציב בדיוק במרכז. גביעי הבדולח נוקו
עד שקרני השמש השתברו דרכם כבטיפות גשם, וקשת מדויקת
להפליא הופיעה על גבי השיש הלבן. מיני המזונות נערכו בצורות
גיאומטריות מורכבות. גם מקומם של הפרחים לא נפקד. לא יותר
מדי, כדי שלא ליצור תחושה של גודש, ובצבעים בהירים, שיחד
עם שאר מרכיבי הארוחה יצרו תמונה רכה, המרגיעה את העין.
אחר התיישב. התיישב וחיכה. פרפרים רפרפו בכנפיהם
הצבעוניות מעל לפרחים. זבובים ניסו להתקרב אל הלחם והבשר.
נמלים התקדמו בתהלוכה איטית לעבר המזון והכלים. הוא גרש
את כולם בתנועות מהירות. לעתים השתמש במטלית לחה.
פעמים בודדות, כשלא נותרה ברירה בידו, נאלץ למחוץ חרק זה
או אחר שהפגין נחישות בדרכו אל המזון. כשירד הלילה הדליק
את הנרות והחליפם מדי פעם בחדשים, עד אור הבוקר. כך ישב
זמן רב, עד אשר יצאה בת-קול ממעבה האדמה ואמרה – אכול.
ואכל.

כדי לקסום פרפר

קח את תמצית המהירות מקרן אור. ערבב עם השקיפות של טיפת מים. את הצבע ניתן לקחת מנוצת טווס, אף כי זר ורדים בצבעים שונים ייתן אפקט עדין יותר. כעת עליך לתפוס משב רוח פתאומי. שים לב, חשיבות רבה נודעת למשב הרוח, לכן עליך להמתין עד שיגיע המשב הנכון, גם אם יארך הדבר זמן רב. אין לשכוח להמשיך ולבחוש בכל זמן ההמתנה.

הכן מראש שתי אבנים, פחות או יותר באותו גודל ובאותה הצורה. עכשיו, משלכדת את משב הרוח, קפל אותו בעדינות לתוך התערובת, ופזר אותה מעל האבנים תוך אמירת מלות הקסם. אין צורך להקפיד בהגיית המלים – הן נחוצות רק כזרז לתהליך. למעשה אין חשיבות למה שתאמר, גוון הקול הוא שמשנה.

עתה עמוד והבט במעשה ידיך. ראה כיצד האבנים הופכות שקופות ואיך, לאט לאט, מתרקם מתוך השקיפות דגם צבעוני מורכב. ראה כיצד חודרת התנועה לתוך החומר הדומם. תחילה במהוסס, ברעד בלתי מורגש כמעט, ואז בעצמה, בתנופה. הבט כיצד, בפתאומיות המזכירה משב רוח, במהירות המזכירה קרן שמש, בצבעים עדינים המציפים את העין, ממריא וחג לו הפרפר. התענג עליו ככל שתוכל. כעבור דקות ספורות ימות, אך היופי ששחררת יהיה בעולם לנצח. בשכר מאמציך נשמר לך מקום, בחיי הנצח של הדברים בני-החלון.

סוף הסיפור (פסואה)

אחרי הדברים האלה שבתי לדירתי ומצאתי אותה מאוכלסת. שוטטתי בחדרים, פניתי אל הדיירים ואל בעלת הבית, אך איש לא הבחין בי.

הלכתי אל המשרד, אך אל שולחני ישב כבר מישהו אחר. חשבתי להשתולל, להפוך שולחן ולפזר את הניירות, אך ידיי עברו בין הדברים ולא הצלחתי להזיז מאום.

הבנתי כי מתי. רגיעה גדולה ליוותה את הגילוי, אך הצטרף אליה חשש עמום. החלטתי ללכת אל קברי ולשכב שם, אולי שם תבוא סוף סוף השינה הגדולה ותנוח על עפעפי.

גם את קברי מצאתי מאוכלס. הגבר ששכב בתוכו לא דמה לי כלל. הוא נראה ער, לכן פניתי אליו בדברים.

מה קרה לי?

קיומך תם, ענה.

אם כך אני מת, אך מה פירוש כל זה, מה מעשיך בקברי?

אינך מת. אינך יכול למות במקום בו לא חיית. אמר והתהפך

על צדו. עכשיו לך, אתה מפריע למנוחתי.

חכה, קראתי, מה עלי לעשות?

עליך לחיות, כמובן.

והוא עצם את עיניו ולא הוסיף עוד לדבר.

ובכן – סוף הסיפור. תם קיומי אבל עודני חי. אני משוטט בין בני האדם, יושב בבתי המרוח, עולה על מטוסים מזדמנים בשדות התעופה. הייתי לאזרח העולם. אני חווה הרפתקאות. איני כותב ספרים. חוסר המנוחה הגדול של קיומי נושב אליכם מדף בודד זה. אני עובר הלאה. מבהיק ונעלם כקשת, שגם היא איננה אלא אור שבור.

חלומות

מה זה, שאלה, זה מפחיד אותי.

גלגלתי את החפץ הלוך ושוב בכפות ידיי. איני יודע, עניתי, חלמתי אותו. ולאחר שהות מה, ומה בכלל יש כאן לפחד? מה פירוש "חלמתי אותו". חלומות אינם הופכים לחפצים.

הנחתי את החפץ על השידה. החלום הזה כן, אמרתי. לילה אחד חלמתי את החפץ הזה לכל פרטיו. החלום כלל סדרה של שרטוטים מדויקים בחתכים שונים ובפירוט הולך וגדל. כשהתעוררתי מצאתי אותו מונח על הכיסא שליד המיטה.

אבל מה מטרתו, מה אפשר לעשות בו?

איני יודע. ניסיתי ללחוץ על כל הבליטות. הזוית כל חלק שניתן להזזה. לא הצלחתי לגלות דבר מעשי שניתן לעשות בו, לכן השארתי אותו כאן כקישוט. אבל לא ענית לי עדיין, מה יש כאן לפחד?

משהו בו מטריד אותי. יש בו משהו רע. האם חלמת עוד משהו?

הצבעתי לעבר הצמח שניצב בפינה. חלמתי שאני עובר ביער וסביבי צמחים דמויי כתר העשויים לפי מידת ראשי. ידעתי שאם אשים אחד מהם על ראשי הוא יתהדק ולא ירפה עד שגולגולתי תתנפץ. פחד אחז בי והתחלתי לרוץ מהר יותר ויותר עד שהתעוררתי ומצאתי את הצמח הזה עומד בפינה. איני מעז להתקרב אליו. לא האכלתי או השקייתי אותו מאז שהופיע, אבל הוא עדיין חי.

עכשיו נראתה נפחדת באמת. חשבת ללכת לרופא עם הבעיה הזו, שאלה, יותר כדי להרוויח זמן מאשר כדי לשמוע את התשובה.

השתגעתי? מי יאמין לי. אדם שחלומותיו הופכים לחפצים.

מלבד זאת, חלמתי מאז עוד משהו, והוא אינו מניח לי ללכת לכל מקום לפי רצוני.

מה זה, שאלה, האם הוא כאן אתנו?

כן, עניתי. הוא גדול מכדי שיוכל להסתתר. הוא כאן, מסביבנו. כרגע הוא נמצא ממש מאחרי גבך.

היא הסתובבה כדי לראות אותו. מגרונה נמלט קול חנוק של הפתעה.

המלים בדף הזה

הן שלוחיה של שמחה פראית. הן רוקדות ריקוד אהבה מגושם. הן טופפות על עקבים גבוהים בסלון ביתה של נסיכה. הן נעלי ריקוד אדומות. הן הולמות מקצבים פרועים על מערכת תופים נעלמה.

המלים בדף הזה נחות כאבק ברחובות תל-אביב. הן שומעות את צעדי העוברים ושבים, מאזינות לדברים הנלחשים והנצעקים. הן מכסות את הרחוב בעובדת קיומן ולעולם לא יוסרו.

המלים בדף הזה מכילות סיפור. הן מכילות את פירושו של הסיפור. את הסיפור שמאחרי הפירוש. את דעותיו הקדומות של המחבר. את הביוגרפיה של הקורא.

המלים בדף הזה קפוצות כאגרופ, זועקות כנחיל דבורים, צודקות כמפגינים. הן אינן מוכנות לוותר. הן עומדות על דעתן עד מוות.

המלים בדף הזה שיטה חסרות וארגון. מבלי במשפטים דעת הן מסתדרות אקראיים. מבולבלים עקביות וחסרי רעיונותיהן.

המלים בדף הזה מתארות גוף אישה. הן מתקמרות עם שדיה, מכבידות את ירכיה, וזורמות עם רגליה. הן מקדשות את שמחתה ומייבשות את דמעותיה. צרות כקוצר-רוחה וארוכות ככמיהותיה.

המלים בדף הזה פונות אליך. הן מכירות אותך מבלי להכירך. הן יודעות את כל חלומותיך. הן מראות לך את סגור לבך.

רק מעטים ידעו את סודן.

המלים בדף הזה הן המלים כולן.

דיאלוג

– האם את זוכרת את עץ התפוח? היינו נחים תחתיו בסופו של יום, משעינים את גבינו אל הגזע ומתכוננים הרחק אל תוך הלילה. לאט לאט הייתי מקרב אלי את גופך עד שהנשיקה הייתה קרן אור אחרונה, ברכת שלום מן היום החולף. החלפנו את גופינו בגופים של לילה והעץ נתן לנו את שורשיו למיטה, ואת עלוותו לסכך.

– אני זוכרת את גופך. אני זוכרת את שפתיך. המקום בו אני עומדים עכשיו אינו מוכר לי. הלילה כאן שונה משזכרתי. הכוכבים סדורים בצורות אחרות. גגות הבתים חוסמים את המקום ממנו היה מפציע הירח.

– זה הזמן. הזמן שעבר עלינו לא פסח גם על העמק. המושבות היו לערים. מרחב המחיה של שמי הלילה הצטמק יחד עם זיכרונותינו. רק עץ התפוח נותר כפי שהיה. כפי שהיינו.

– כפי שהיית. אני לא הייתי כאן.

– על מה את מדברת? נכון שעזבתי, אבל עכשיו אני חוזר. ראי, זכרתי את ביתך. אחרי כל השנים הללו זכרתי, ובאתי לקרוא לך.

– התבונן היטב במקום עליו דיברת. אין שם בית. אין שם שם שביל. גם עץ התפוח שתיארת אינו אלא חלום. חשבתי שידעת זאת.

– ידעתי מה?

– איני קיימת. אני יציר דמיונך. הבית שבראת לי הוא צל של בדידותך. החיים שבראת עבורי חלפו בירכתי ראשך. הייתי הולכת לצדך ומניחה עליך את ראשי וכל האנשים היו מסתכלים כך חובק את החלל הריק. כאב לי עליך אז, על שאין הם יכולים לראות את שאתה רואה.

– ומה היית?

– הייתי מאושרת אז, למרות הכאב. הייתי אמיתית ככל שיכולתי. אמיתית עבורך. עד שהגיעה ההיא ולקחה אותך ממני, ואני פרשתי למקום חשוך אי שם בתוך ראשך וחיכיתי. שנים רבות חיכיתי עד שקראת לי לשוב. חשבתי שידעת זאת. ראה, בעוד ראשך עטור שיבה, הזמן לא שינה אותי במאום.

– אבל הזמן עבר גם עלייך. הנה כאן שערה לבנה. הנה קמט בזווית העין. הזמן רק היטיב אתך. השנים הוסיפו לך עומק, אך לא גרעו מיפיך.

– אנא, הפסק. אתה מכאיב לי. אתה מבגר אותי בדמיוןך.

– אבל כל זה לא נכון. את ממשית. את יודעת זאת כמוני. חשבת פעם שאולי הכל הפוך? אולי את ישנה עכשיו באיזה מקום וחולמת, השחר עומד לעלות ועוד מעט תתעוררי?

– כן. השחר עוד מעט יפציע, שחר בוהק של יום קיץ. אני אתעורר ואתמתח, אשתהה ככל שאוכל לפני שאפקח את עיניי. ומה אז – האמצא אותך לצדי, או בתוכי? בחיים או בבור קבר? ושמא מעולם לא היית?

– אנחנו אריגי חלום. בואי נלבש זה את זה, נתכסה זו בזה. יחדיו נמתין לבוא השחר.

חיי ומותו של א... מדען ופילוסוף

פרשת חיי של פרופ' א... נקראת כאחת מהערות השוליים האופייניות כל כך לסיפורה של המאה העשרים. אותה מאה הרת גורל הנראית היום, מבעד לערפילי המילניום, כסטייה ארוכה של הרוח האנושית, טעות מפלצתית ואיומה של הטבע.

כמרבית בניה של המחצית השניה של אותה מאה, נולד א... לבית מוכה והרוס, למוד רעב ורדיפות. ילדותו עברה ללא אירועים מיוחדים, בעוני ודלות שהיו נסבלים רק משום שהיו, באותה תקופה ובאותה ארץ, נחלת הכלל. בבגרותו היה לפציפיסט נלהב, אתאיסט ומתמטיקאי מבריק. הוא פרסם סדרת מאמרים פורצי גבולות שהגדירו את התנהגותן של תופעות המצויות בשוליה של תורת היחסות הפרטית, ותרם תרומה מכרעת להבנת הצד המתמטי של מכניקת הקוונטים. בנוסף, פרסם מספר ספרים בתחום הפילוסופיה של המדע, בהם נתן ביטוי לדעותיו הרציונליסטיות/אתאיסטיות בדבר מהות החומר ודרך התפתחותו של היקום. הציבור הרחב הכירו כמדען אקסצנטרי, שדמותו הכחושה ופרועת השיער פיארה לא אחת את שעריהם של העיתונים הפופולריים. גם ציירי הקריקטורות, יש לציין, לא חסכו ממנו את שבטם. הוא לא נשא אישה, ושמר לא נקשר מעולם בשערוריות מן התחום הרומנטי. זמן מה רווחה בציבור השמועה שא... הומוסקסואל, אך לאחר זמן קצר גוועה מחוסר הוכחות. בשלהי המאה, בהתקרבו לגיל חמישים, היה שבע פרסום ותהילה, אהוד ומקובל על הקהילה המדעית בכל מקום אליו הגיע.

ואז, ללא התראה מוקדמת, סגר יום אחד א... את דלת חדרו ולא יצא משם שבע שנים. את ארוחותיו נהג לקבל מידי סוכנת

ביתו, שהייתה היחידה שהורשתה להיכנס, ולנקות מדי פעם את החדר. הוא לא קיבל מבקרים ולא ענה לטלפון. לידידיו שלח מכתב אחד בלבד, לאחר כשנה של התבודדות, ובו הסביר שהוא עוסק בפיתוח תורה מתמטית שתסביר את התופעות הנמצאות מעבר לגבולותיו של המדע המוכר, מעין תורת שדות מאוחדים שתאגד את הפירושים השונים לחידות היקום לכלל נוסחה אחת, פשוטה וצלולה כבדולח. מחמת גודל המשימה, ומפאת חששו שלא יספיק לסיים את מלאכתו לפני מותו, החליט להסתגר ולהקדיש עצמו למשימה ללא כל הסתייגות, ולפיכך הוא מבקש ממכריו שלא לבקרו, ולאפשר לו להמשיך במלאכתו באין מפריע. השמועה שא... השתגע עברה במהירות ברחבי העולם המדעי, ויש לציין שלא הפתיעה אף את מכריו הקרובים ביותר. ניסיונות מעטים שעשו ידידיו הקרובים להפר את שלווה בידודו נהדפו בעוז רוח בידי סוכנת הבית, ולא עבר זמן רב בטרם נשכח קיומו כמעט לחלוטין, והוא לא הופרע עוד בעיסוקיו. שבע שנים לאחר שהסתגר א... בחדרו, ביום האחרון של המאה העשרים, הגיעה סוכנת הבית כהרגלה לנקות את החדר ומצאה את גופתו. ליד גווייתו נמצאה מחברת דקה, ובה ערבוב משונה של סמלים, אותיות וספרות. המחברת נמסרה לידי מספר מדענים חשובים, אולם איש לא השכיל לזהות משמעות בגיבוב הסמלים חסר הפשר. הדעה המקובלת הייתה, שא... ברגע של שפיות, הכיר בחוסר המשמעות של עבודתו, והתאבד.

עד לרגע זה, כאמור, יכול סיפורו של א... להיקרא כעוד אחד מעשרות, או מאות, הקוריוזים האפלים המציינים את חיפושי הדרך הנואשים של האנושות בשלהי המאה העשרים. כישלוננו היה צפוי מראש, ואפילו התוצאות הרות האסון של ההכרה בכישלוננו אין בהן כדי להפתיע. קרוב לוודאי שלא הייתי טורח בהעלאת כרונולוגיה זו על הכתב לולא היה סיומה מצוין במאורע שונה ומפתיע. ידידיו של א... הופתעו לדעת שהשאיר צוואה. בצוואתו ביקש שעשרה מדענים ממכריו יתקבצו ליד קברו, ביום גילוי המצבה, יקראו את דפי המחברת (הוא ציין במפורש

שהמחברת תימצא ליד גופתו) לגורים, וישליכו אותם באוויר. הייתי שם, ליד המצבה, באותו בוקר אפור של חודש ינואר. הייתי אחד מעשרת המדענים שנבחרו לבצע את בקשתו האחרונה. עד היום הזה עודי תוהה, היש משמעות לכך, שלאחר שקרענו את המחברת לגורים והשלכנו אותם לאוויר כמצווה, נחתו הללו בקלילות על פני השיש החלקים, ושרטטו בתווים ברורים את אותיות המלה 'אלוהים'.

פרח השכחה

בכל פעם שאדם שוכח פרט כלשהו מחייו גדל מעט
פרח השכחה הצומח מלבו. ג... הרצה את הדברים, כדרכו, בקול מדוד וברור, וללא כל התרגשות נראית לעין, משל היה עומד ומעביר שיעור לפני כיתה. אנא, אל תזלזל בדבריי. איני מתכוון לספק דימוי לאחד מסיפוריך, ואין זו גחמה או תעתוע של הדמיון. פרח השכחה הוא ממשי. אם תתבונן היטב בחזי, מעט מעל הלב, ותימנע מכל מחשבה אחרת במשך מספר דקות, תוכל לראות אותו.

הוא הסיר את חולצתו ואני ניסיתי כמיטב יכולתי לראות את שביקש להראות לי. בניסיון השלישי עלה הדבר בידי. קשה לתאר במדויק את מה שראיתי. הפרח הלם בחזהו כמו לב נוסף, בתואם מלא עם הלב הראשון. עליו היו בשרניים יותר מאלה שאנו רגילים לראות בפרחים הצומחים על פני האדמה, ועם זאת היה צבעם בהיר להפליא, כמעט שקוף. נימים עדינים שהכילו נוזל לבן כחלב קישטו את עלי הכותרת. היה זה המראה היפה שראיתי מעודי.

ג... חש בהתרגשותי. אם כן, אתה רואה אותו, אמר ביישוב הדעת. יפה, עתה אוכל להמשיך בסיפורי מבלי לחשוש שתראה בי משוגע, או סתם טרחן.

אל תיתן למראהו העדין להטעות אותך, פרח השכחה הורג. התבונן היטב בנימים הדקים שבעלים. הם מובילים חומר הסותם את מעברי הלב. כאשר הפרח מגיע לגודל מסוים, הוא גורם לבעליו התקף לב קטלני. איני יודע מהו הגודל הגורלי. למעשה, עד כה ראיתי רק פרח אחד כזה, שהשתייך לאבי, זכרונו לברכה. ראיתי אותו דקות ספורות לפני שמת, כאשר סיפר לי על כך. ככל שניסיתי, אין אני מסוגל לראות את הפרח שלי, אף שאני

יודע שהוא שם, ומעולם לא הצלחתי לאזור עוז ולבקש ממישהו אחר, אפילו מאשתי, שיאפשר לי לראות את שלו. איני יודע מהיכן ידע אבי על הפרחים. הוא נפטר זמן קצר לאחר שסיפר לי על כך. לא הספקתי לשאול אותו שאלות נוספות.

התבוננתי בתשומת לב בחזהו של ג..., הפרח היה גדול למדי, בקוטר דומה לאגרוף קמוץ. תהיתי מהו הגודל הקריטי, ועד כמה קרוב אליו ג... לא נראה לי שהפרח יכול לגדול הרבה מעבר לגודלו הנוכחי. ג... הבחין במבטי. אני רואה שאתה מודאג, שאל, מה גודלו של הפרח? בערך בגודל אגרוף קמוץ, עניתי. זה רע, אמר, זה היה גודלו של הפרח של אבי. עלי ללכת עכשיו. אשתי מצפה לי. נדבר מחר.

ג... נפטר אותו לילה מהתקף לב פתאומי. בהתחשב במה שראיתי, לא הופתעתי. לצערי עליו הצטרף הצער על כי לא הספקתי לבקש ממנו לראות את הפרח שבחזי ולספר לי מה גודלו. עמדתי שעות ליד המראה ולא הצלחתי לראות מאום. מאוחר יותר הפסקתי להתעניין בכך. מי רוצה לדעת מתי ימות? ביקשתי לראות את גופתו של ג... לבדי. אלמנתו הייתה, כנראה, המומה מעצם הבקשה, ולא העלתה בדעתה לסרב. לבד בחדר, פתחתי את תכריכיו. התבוננתי לרגע בפרח, שהיה עתה שקט כמו הלב שעמו פעם, ואז משכתי אותו החוצה בתנועה חדה. איני יודע מאין נמצא לי העוז לעשות זאת, אבל תוך שניות היה הפרח בידי. מיד החל שוב לפעום.

סידרתי את תכריכיו של ג... ויצאתי, מסתיר את הפרח בכיסי. אחר כך, בדירת, הוצאתי ובחנתי אותו ארוכות. לא יכולתי למצוא כל הבדל בין צורתו כפי שזכרתי מהלילה שעבר לבין צורתו עכשיו, למעט העובדה שלא זהר עוד. הוא לא עשה רושם כעומד לנבול. קרבתי אותו לאפי ושאפתי עמוקות. לא היה שום ריח, אבל ראייתי היטשטשה לרגע ומצאתי עצמי נזכר בפגישתנו האחרונה. זכרתי את ארשת פני כשגיליתי את הפרח בחזהו. זכרתי את תחושת האימה שעלתה בי כשנודע לי גודלו של הפרח. לפתע הבנתי שאין אלה זיכרונותיי שלי. הפרח העניק

לי את זיכרון הפגישה כפי שנחוה על ידי ג... שאפתי שוב מן הפרח, ובראשי עלו זיכרונותיו של ג... מתקופות שונות בחייו, פגישתו הראשונה עם אישתו, הולדת ילדיו, מראות שהותירו בו רושם בעת טיול זה או אחר... אני מתקשה לתאר את הקסם שהילכו עלי זיכרונות אלה, שלא היו שלי. התביישתי בהתלהבות שבה שאפתי אל קרבי את החיים האחרים הללו. הרגשתי כמציץ מבעד לחור המנעול, כפותח את יומנה האינטימי של בת השכן, אבל לא יכולתי להפסיק. ראשי המה מאלפי ניחוחות, צבעים ומנגינות. הייתי שיכור מזיכרון החיים. חשתי פחדים עמוקים, שמחה מתפרצת, ריגוש מיני, עייפות, סיפוק ותסכול, הכל תוך רגעים בודדים. איני יודע כמה זמן עבר, אבל לבסוף אזלו הזיכרונות. כל שאיפה מן הפרח דלדלה את צבעו עד שנבל. עליו הפכו שחורים והתפוררו למגע ידי. חרטה אחזה בי. ידעתי שהבאתי את הקץ על חייו של ידידי.

שנים חלפו מאז. את סודם של פרחי השכחה לא גיליתי לאיש. ביקרתי בעשרות לוויית של מכרים וקרובי משפחה, ובכולן הצלחתי, בדרך כלשהי, להשיג מעט זמן לבד עם גופת המת. אני שומר את הפרחים כאן, בפינה, בתוך צנצנת. הם אינם זקוקים למים או לדשן. אני נושם מהם זיכרונות במידה, מקפיד שלא למצותם. יש להם יכולת התאוששות, אם לא מדללים אותם מהר מדי.

זו הסיבה שביקשתי אתכם לבוא לכאן. לא נותר לי איש. זקנתי. אני מרגיש שיומי קרב. ברצוני לצוות את גופתי למדע. לאחר מותי אני רוצה שתקטפו את הפרח שלי ותוסיפו אותו לצנצנת. עשו בה שימוש טוב. נצלו אותה בזהירות ובמידה. עם תום ימי רוצה אני להוריש לאנושות זר – פרחים של זיכרון, פרחים של שכחה.

צילי

מעטים היודעים כי בצילי שוכנת נפש.

יש ימים בהם אפילו בפני עצמי אני חושש להודות בכך. לו לפחות היה נפש תאומה לי, נפש המחקה את מעשי, אך הוא שונה, זדוני.

הוא מכה זרים ברחוב ללא סיבה מוגדרת. הוא שולח ידיים למחשופי נשים.

אני בוש על כי יש לי קשר למעשיו.

איני מדבר עליו לעתים קרובות. האנשים נדים בראשיהם ונראים נבוכים.

פניתי למטפלים ומרפאים, אך אין בכוחם להושיע.

את האחרון שבהם הכה במסעד של כיסא, ואת משרדו ניתץ.

מה יהיה בסופנו איני יודע. גורלנו גורם לי דאגה.

יום אחד התקיף אפילו אותי, כמוט ברזל שמצא בפינת הרחוב.

אותו יום הכיתי בו עד זוב דם. שלושים תפרים נדרשו כדי

לאחות את החתכים שנפערו בפניי.

חלום, שחלמו בורחם, וענינו מותו של המשורר גרסיה לורקה

ב־18 באוגוסט 1936, בשעה הדמומה בה מקדם העולם את קרני השמש הראשונות, שכב במיטתו חורחה לואיס בורחס ואת שנתו מילא קול ירייה. בחלומו ראה כיצד יוצא הכדור מלוע הרובה. הוא חזה בכדור חותך באוויר המפנה לו דרך, פרודה אחר פרודה. הוא ראה אותו חודר את בית החזה, חוצה את הדם, חודר את הלב, חודר את הגוף כולו. הוא ראה איך טיפת דם אחת שנשם הנידון פורצת עם הכדור מבעד לשכמות ונוחתת על הארץ. הוא ראה איך במקום שצנחה הטיפה גדל פרח, איך במקום שעמד הפרח צומח עץ, איך במקום שעמד העץ צומח יער, איך בלב היער משוטט נמר, ועל גבי חברבורותיו של הנמר נחרטו מלות שיר.

איי, גרנדה, מלמל מעמקי שנתו, ברחובותייך מלים משחרות לטרף.

הקטכיזם במקדש הגורל

מהו גודלה של ממלכתנו? אין לה גבולות. ממזרח השמש ועד מערבה, ככל אשר תמלא העין. מיהי מלכתנו? אלת הגורל, שתומת עין ושיכורה תמיד. את ימיה מעבירה במשחקי קוביה. את לילה בשולחן הרולטה. מדוע היא שותה? כובד ההכרעה רובץ על כתפיה. עם כל תנועה שהיא עושה רבים מתים ונולדים. בכל מילה שהיא אומרת גורלות נחרצים. עם כל משיכת כתפיים עולמות מתנפצים. כמה הם נתיניה? אין להם מספר. בכל צעד שאדם עושה נולד אחד מאתנו.

מי אנחנו? ילדי הגורל. בניה החורגים של ההסתברות. מה גורלנו? להתחרט. תמיד להתחרט. לראות ולא לגעת. לשאוף ולא להגיע.

מה אנחנו? אנחנו האפשרויות המוחמצות. הבחירות שלא נעשו. הילדים שלא נולדו. אנחנו כובד האפשרויות, משקל הברירה, כאב החרטה.

מה רצוננו? להיות. רק להיות... רק להיות...

אבן־ירח

הקשב.

איש אחד מצא בגן ביתו את אבן הירח. בתחילה חשב שהיא אבן רגילה, אבל לאחר שהחזיקה בידו וחש את חספוסה החלקלק, את מוצקותה המתפוררת, את כובדה האוורירי, הבין שאינה ככל האבנים.

הקשב.

הוא הראה אותה לשכניו. רק זמן מה לאחר מכן הבין שהייתה זו טעות. במבטיהם חש מייד בתערוכת של קנאה ותאוה ולדבריהם לא הקשיב עוד. אחת הייתה לו אם אמרו שהאבן רגילה או מיוחדת, חסרת ערך או יקרה מפז. הוא ידע שברצונם לקחתה ממנו, ומאותו רגע לא ידע עוד מנוח.

הקשב.

הוא לא זכר מתי החל לחמוק ממכוניות משטרה, לעבור בסמטאות חשוכות, או לחפוז לדרכו דרך חצרות הבתים. את קנייתו עשה בלילה, כל פעם בחנות אחרת, והקפיד לאכול במסעדות המרוחקות ממקום מגוריו. הוא קנה מיכל גז מדמיע. אחר כך סכין. לבסוף אקדח.

הקשב.

ולבסוף, כשכרעו השוטרים ליד גופתו מצא אחד מהם אבן. מבלי לחשוב פעם נוספת השליך אותה לצד הדרך. קציר הדמים היה נורא מכדי שיקדיש תשומת לב לזוטות.

הקשב.

היא מונחת שם, זוהרת באור רך, כמעט מהמהמת לעצמה. לו הכירה את המלים יכלה לומר כי היא חשה סיפוק, או שיש בה ציפיה.

גוזמאי

הקשיבי: במסעותיי נבלעתי בקרבו של חור שחור. הייתי חלל ריק וכוכבים עברו סביבי ובתוכי. הייתי כדור אש והתפרקתי לאלף יקומים. הייתי סופה קוסמית והייתי חלקיק מימן, נבולה וכוכב לכת. הייתי כדור הארץ.

הייתי כחול. אחר כך אדום ולוהט. הרגשתי חיים זוחלים על פני והרמתי ידי להסירם. חציתי יבשות. דרכתי על עננים. הייתי ים, הייתי הר, הייתי סלע. היודעת את מה חושב הר? היודעת את שהוא מרגיש את השבילים?

הייתי עידנים חולפים. הקרח בא ונמס. הייתי קרן אור. הייתי האוויר מעל לירושלים וננשמתי לריאותיהם של המטורפים והשפויים, הסובלים והמתעלים. הייתי אוויר שנשם הזמן. אפילו את הגוססים השכלתי לנחם.

הקשיבי: אכן אני גוזמאי. כל שסיפרתי אמת.

רשימת מצאי

רכבות ודיוק

אין לך מקום בודד יותר מתחנת הרכבת בעיר זרה. הכרתי את שפת המקום ולכן לא הפכו שליטי הסימון והקריאות ברמקול לכינויי גנאי המיועדים לבלבל, והופכים את התחנה למבוך חסר מוצא. גם הברר-ברר-ברר התמידי של קהל הנוסעים הנפגשים, נפרדים או מבקשים הנחיות לא נשמע לי מאיים או נוטר טינה באופן מיוחד. הייתה בו רק אותה מידת מוזרות השמורה לרגעים בהם הנוסע מזהה שפה שהכיר והנה היא שפת הדיבור – הדרך הנכונה, ולפעמים היחידה, ליצור קשר. המקום לא היה גדול במיוחד, והיה מחולק לחללים נוחים יחסית, כך שנחסכה ממני תחושת האובדן המשתלטת לעתים קרובות על הנמצאים בתוך נפח הנדמה גדול עד מעבר ליכולת התפיסה. עם כל זאת היה המקום בודד לכלי נשוא.

קולו הבשרני של מנהל התחנה, שהרמקול הוסיף לו מידה של סמכותיות, בישר כי הרכבת לג... עזבה זה עתה את רציף מספר 3. הרכבת הבאה לא הייתה צפויה לפני שעות אחר-הצהריים המאוחרות, ולפני נמתח פרק זמן ארוך עד דיכאון שיש למצוא דרכים להעבירו. כסף מצוי היה בכיסי, ואולם לא היה לי כל רצון לבקר בעיר, שהינה עיר-תעשייה מוזנחת. היה עלי, אפוא, להעביר את שעות הבוקר ומנוחת הצהריים שם, בתחנה.

ללא חיפזון חיפשתי את דוכן העיתונים וקניתי רומן של תחנת-רכבת, מהסוג שבו חולפים על פניך מספר דורות בחייה של משפחה פלונית, המעורבת בעסקים או בעולם הפוליטיקה, ותוך דקות אחדות אין אתה יכול לעקוב אחר המזימות, מעשי הנבלה והסטיות המיניות הנפרשות בקצב מסחרר. כוס קפה קר ודלוח במזנון התחנה היווה השלמה נאותה לאותו רומן ואני

לגמתי לאיטי, מתעלם מהזמן החולף. כשאינך מתייחס לקיומו נוטה הזמן לחלוף מהר יותר. כאילו הציץ מעבר לפינה וכשראה שאין איש מסתכל, החליט לרוץ מהר יותר, שכן ודאי יש לו עסקים דוחקים במקום אחר.

לא כך ארע הפעם. השעות חלפו לאיטן וסבלנותי הלכה ופקעה. נטשתי את הרומן באמצע הפרק העוסק בניסיונה של אם המשפחה לפתות את שליחו המיוחד של שליט הארץ, על מנת להכניסו במרמה אל חדר המיטות של בתה. הנחתי אותו בקפידה במוזודתי, שכן אף פעם אין לדעת כמה תאריך הנסיעה ברכבת, ובייחוד בארץ זו שבה הרכבות מגיעות ועוזבות בשעות שאין בינן לבין המועדים הקבועים כל קשר, והוספתי ללגום מספל הקפה הריק למחצה. בתחושת ריקנות בהיתי אל מרחבי התחנה שהייתה בנויה מחלל גבה-תקרה שהתפצל בקצהו המרוחק למספר רציפים. הקהל שנכח במקום אותה שעה יכול היה לפרנס בנקל חנות מכולת גדולה והדחף והמהומה פרשו בפני כר נרחב להתבוננות.

לעתים נדמה, בעת שאדם מביט ממקום מושבו אל המתרחש באזור הומה אדם, שיש סדר ושיטה בתנועתם הזיגזגית של העוברים והשבים. כאילו היו מצייתים לחוק טבע קדמוני הקובע כי תמיד יעברו שלוש נשים שמנות בעקבות כל גבר הנושא תיק-עור, שאחת לרבע שעה לערך יעבור מישוהו ששערו אדמוני, או שהשוטר הניצב ליד דוכן העיתונים ירים את מבטו מן המגזין ויעקוב בעניין בלתי מוסתר אחרי כל אישה המפגינה ולו את הסימן הקלוש ביותר של בלונד.

זמן מה שעשעתי עצמי ברעיון זה. ישוב מאחרי כוס הקפה, הריקה עכשיו, ולעיני משקפי שמש כהים, דמיתי למדען הצופה מבעד למיקרוסקופ, בלתי נראה לישויות אותן הוא חוקר, בחיים הסואנים המתנהלים בתוך טיפת מים.

במהרה נואשתי משעשוע זה. החשיבות המיוחסת להתנהגות האנושות גדולה מדי באופן כללי, כך אני סבור. כמסה אין בני האדם מציגים דפוסי התנהגות מעניינים יותר משל

טיפות המים השוצפות בזרם נהר, נעדרות רצון משל עצמן. אחדותן כלפי חוץ מסתירה את העניין שניתן היה להפיק מהניסיון לעקוב אחריהן כפרטים.

קמתי ופילסתי את דרכי לעבר רציף 3, הופך לרגע חלק מן התנועה החלקיקית שעל חוקיה עמדתי רגעים ספורים לפני כן, ומתנסה בתחושת אבדן הזהות המלווה תדיר את ההלך ברחוב סואן. לקרוא ניתן גם שם ומוטב היה להימצא ברציף לקראת השעה היעודה. רכבות נוספות לג... ידעתי, לא היו מתוכננות אותו יום.

נראה שלא הייתי היחיד שהחליט כי מוטב להמתין לרכבת במקום צאתה, שכן הספסלים המועטים ברציף 3 היו מיושבים בצפיפות. לרגע חשתי שאאלץ לחזור אל המזנון, אולם הבחנתי כי על ספסל אחד נותר עוד מקום פנוי. ישב עליו גבר בודד ולצדו מזוודה עצומת מידות עשויה תחליף עור בצבע חום. פניתי אליו בשפת המקום וביקשתי את רשותו לשבת לצדו, נענית בתנועת יד מזמינה ונתיישבתי בצדו השני של הספסל, כשהמזוודה חוצצת בינינו, ומזוודתי נחה על הרציף לצדי.

חזותו של שותפי לספסל הייתה חסרת יחוד באורח יוצא דופן. כה מחוקה ואפרורית הייתה חיצוניותו עד שלזמן מה שעשעתי עצמי במחשבה שהוא מרגל מטעם מעצמה זרה. מראה כשלו היה מהווה נכס שלא יסולא בפז במקצוע זה. לבסוף זיכיתיו מחוסר הוכחות, ובדיוק ברגע זה חייך אלי מאחרי המזוודה. תהיתי האם שירות של שנים כסוכן חשאי מקנה לאדם את היכולת להבחין ברגע המדויק בו הוא חדל לעורר חשד.

מחשבות על התפתחות הצילום

כעבור פרק זמן בלתי מוגדר משך שותפי לספסל בכתפיו באופן מודגש ופתח את מנעול המזוודה. הוא שלח יד פנימה והוציא תמונה, אותה הושיט לי. קיבלתי אותה בהיסוס אך חיוכו עודדני וממילא לא הייתה סקרנותי מאפשרת לי לסרב. שקעתי

מייד בהתבוננות. התמונה צולמה בשחור לבן דהוי על נייר מצהיב מזוקן ששוליו עשויים זיזוג של משולשים קטנים, שווי-שוקיים. שניים מן המשולשים בחלקה העליון היו חסרים. אני זוכר היטב תמונות חתונה מדורות קודמים במשפחתי שפותחו על נייר דומה. הזוג המאושר היה ניצב, כתפיים ומעלה, במרכזה המדויק של התמונה, וסביבו מעין הילה המודגשת על ידי השוליים השחורים. הוא לבוש בחליפה כהה והיא מחזיקה זר בצבעים בהירים. לעיתים עוד נתון ראשה בהינזמת הכלה. פניה מחייכות אך סבר פניו חמור, וכל המעמד אומר הנצחה. מן הדרת כבוד שאינה מיוחסת עוד לפעולת הצילום בימים אלה, ימי הניקון-לכל-פועל ומצלמת הכיס. הדרת כבוד ממין זה ניכרה גם בתמונה שלפני, אף כי נושאה היה שונה. בחזיתו של בית פרטי, לא גדול במיוחד, עמדו שלושה ילדים – שני בנים ובת. כבר ממבט ראשון ניכרה הקרבה המשפחתית ביניהם, כמו גם תווי הפנים הסתמיים המשותפים להם ולשכני לספסל. אתה ואחייך? שאלתי, אך הוא רק חייך ומשך בכתפיו. החלטתי לפרש את שתיקתו כהודאה. מבין שני הבנים נראה היה כי הוא מזכיר יותר את הקטן, שעמד בצד ימין, לבוש בגדים הגדולים מכפי גילו, ששיוו לו מראה מגוחך קמעא. כבר מהתבוננות שטחית ברור היה כי הוא מייחס חשיבות מרובה לאחיו, שבעצמו לא נראה בן יותר משש-עשרה, או שבע-עשרה.

הילדה עמדה בין שני אחיה, ואחזה בידי שניהם. היא לבשה שמלה פשוטה למראה בצבע כהיר, ועל פניה, בניגוד להדרת הכבוד של שני האחים, עמד חיוך מצודד. ביציבתה הרשלנית והצמות הקלועות בשערה נראתה כאילו עמדה בכל רגע לנתק את ידיה מאחיזת האחים ולצאת בריצה אל עבר השדה, או כל דבר אחר שנמצא מאחרי הצלם. שיערתי כי היא הצעירה מבין השלושה.

לא מצאתי כל רמז באשר לארץ בה צולמה התמונה. הבית היה בית כפרי מן הסוג שניתן למצוא בכל מקום, וברקע עמדה החצר, תחומה בגדר עץ ובמרכזה אלון גדול. לא היו שלטים מכל סוג שהוא ודבר לא נכתב מאחרי התמונה.

בשעה שעסקתי באבחנות אלה היה 'בן-שיחי' (מעתה אכנה אותו 'פלוגי' שכן ברצוני להימנע מכינויים כגון 'בעל המזוודה', ואת שמו איני יודע) שקוע ראשו ורובו בחיטוט עיקש בעמקי המזוודה, שבסופו הפליט אנחת-רווחה הושיט לי את החפץ שגרם לו לטרחה רבה כל כך. היה זה מפתח גדול, שחור מחלודה, שלא נראה כאילו פתח משהו מזה זמן רב. מעטה החלודה הותיר בידי משקע מתכתי ונאלצתי להניח את המפתח על הספסל ולהתבונן בו כשהוא שוכב שם.

הבנתי מיד כי לא ייתכן שמפתח זה פותח את אחת הדלתות בבית. הוא היה גדול מדי. גם מפתח לארון לא היה. התבוננות נוספת בתמונה אישרה את חשדותיי. מה שחשבתי בתחילה לבית בודד היה בעצם בעל שני חלקים. בצמוד לקיר הבית ניצב מחסן, שנבנה מאותן לבנים בדיוק. רק הגג, שהיה נמוך במעט מגג הבניין הראשי, הסגיר את קיומו. המפתח שייך היה, כך החלטתי, למחסן זה.

העובדה שמפתח המחסן נשמר אצל פלוגי זמן רב כל-כך, וכן התנהגותו כשחפש אחריו, הצביעו על חשיבות מרובה שייחס הילד פלוגי, בשעתו, למחסן. חשיבות כזו יכול ילד ליחס רק לאותו מקום שהוא מקום המסתור שלו – המקום שהוא שלו ושלו בלבד. נובע מכך מיד שלפלוגי לא היה בילדותו חדר משלו. העפתי מבט נוסף בתמונה. שני חדרים בקומה העליונה שיכלו להיחשב כחדרי ילדים, והעדר חלונות נוספים, שכנעו אותי סופית. חדר אחד לאחות והשני לשני הבנים. חלוקה הגיונית.

מעט גיאומטריה

השארתי אצלי את התמונה והחזרתי את המפתח לפלוגי. הוא הכין כבר חבילה ובה ארבעה ספרים, והושיטם לי לבדיקה אחד אחד.

מחברו של הספר הראשון בחר להסתתר מאחרי שם העט

'אדם'. הספר נקרא '13 סיפורים'. על הכריכה האחורית הופיעה תמונת המחבר ולרגע נדמה היה כי המדובר בפלוגי, צעיר בכעשרים שנה ומשופם. אך משהו בתווי הפנים לא התאים. איזו חדות משונה בעצמות הלחיים ומבט ממוקד יותר, שנבע לא רק מן הגיל. 'אחיך?' שאלתי, והוא משך בכתפיו. לא היה טעם לחקור אותו הלאה. תחת זאת עיינתי בקפידה בכריכה האחורית. נאמר שם כי זהו ספרו הראשון של המחבר, המאמין כי הביוגרפיה של הסופר צריכה להיות מנותקת מיצירתו, ולכן אינו מופיע בשמו האמיתי. טענה שנראתה משונה במקצת לאור תמונת המחבר שעל העטיפה. כמו-כן נטען שם, כי הסיפורים המכונים בכרך זה מהווים נקודת מבט חדשה, אמנותית, מדעית ואסתטית, על העולם הסובב אותנו.

הפכתי את הספר והתחלתי לקרוא בסיפור הראשון, שהכיל עמודים ספורים בלבד. נתפסתי מיד לסגנונו של המחבר, שהתייחד בכתיבה קצרת נשימה של טקסט מהורהר ופסטורלי דווקא. אף שהאירועים בסיפור רדפו זה את זה בקצב מטורף ברור היה לקורא ששום דבר מהותי לא מתרחש.

תמצית הספור הייתה זו: בעיר מסוימת החלו האנשים ללכת במעגלים במקום בקו ישר. חיי החברה והכלכלה של העיר שותקו עקב כך לחלוטין, שכן איש לא הגיע לעבודתו. גיאומטריקן מבריק העובר במקום פותר את הבעיה על ידי הצבת מערכת מראות ברחובות העיר. המראות גורמות לעיוות ראייה אצל התושבים ומצליחות ליישר את מסלוליהם המעגליים. לאחר שפרנסי העיר מסרבים לשלם לו, מחזיר הגיאומטריקן את המצב לקדמותו.

כמתמטיקאי, רותקתי מיד אל החידה הגיאומטרית שהוצגה בסיפור. כיצד ניתן, באמצעות מראות, ליישר את מסלוליהם של תושבי העיר ולהביאם למקום עבודתם. שליתי מכיסי פיסת נייר ועשיתי מספר חישובים, אותם הראיתי לפלוגי, אך הוא רק משך בכתפיו באותה הבעה חסרת עניין שבאה, כנראה, להבהיר כי אין הוא מעוניין בתגובתי לחפצים שיראה לי, ורק עצם התהליך הוא

המושך אותו. הנחתי שבודאי ראה או אף עשה בעצמו חישובים דומים בעבר.

עברתי ברפרוף על יתר הסיפורים וגיליתי שאותו גיאומטריקן (ששמו, בלתי יאומן ככל שישמע, היה אגריפנו אווקלידס) מופיע כדמות בעלת חשיבות בחלק ניכר מביניהם. לא רציתי לכבזו זמן רב מדי בקריאה, שכן לא ניתן לדעת אימתי תגיע הרכבת, והחזרתי את הספר לפלוני, שהחל כבר לגלות סימני חוסר סבלנות.

משבר יצירתי

התמונות על כריכות הספרים הבאים הראו את אותו מחבר כשהוא מאבד בהדרגה את שער, פניו מתקמטים, וסנטרו מעלה פימה. בין הספר הראשון לרביעי חלפו בודאי כמה עשרות שנים. שם הספר השני היה 'הדילמה'. סופר בו על אהבה בלתי אפשרית שמימשה ממיט אסון על כל הנוגעים בדבר. יחודו של הספר היה בנקודת המבט – הסיפור מועבר דרך עיניו של שכן בבית בו גרה האישה. השכן אינו יודע חלק ניכר מפרטי העלילה וכך נאלץ גם הקורא להשלים פרטים אלה מדמיונו. אייכולתו של הקורא לבטוח במספר, ציין העורך באחרית דבר מלומדת, עושה את הקריאה להרפתקה יוצאת דופן.

שני הספרים האחרונים כללו שני סיפורים כל אחד. בכולם חזרה דמותו של הגיאומטריקן מן הספר הראשון, אך לא תמיד כגיבור פעיל. לעתים נדמה היה, לפחות למחבר המאמרים שעל העטיפה, שאווקלידס משמש רק מרכז כובד, נקודת ציר סביבה מנהלות שאר הדמויות את חייהן ועל פיה הן שופטות את עצמן ומעריכות את הישגיהן וכישלונותיהן. המלים 'אהבה', 'תשוקה', 'קנאה' או 'נקם' מקבלות משמעות שונה כשהן עומדות בהשוואה למקבילותיהן הלוגיות. לוגיקה מייצגת את דרך החיים המועדפת בעולם בו אין קיום למחשבה או ליצירה מעבר לזמן קצוב, קצר עד כאב. בהקשר זה מציין המאמר שעל עטיפת הספר האחרון כי

יש לזכור שלמרות הכל אין הלוגיקה מציגה דרך קיום הניתנת ליישום, ולראיה מובא אותו אווקלידס, המסיים את חייו מתגלגל בביבים בחוסר-כל.

מה עלה בגורלו של 'אדם' ומדוע הפסיק ליצור לא הוסבר, מטבע הדברים, בדפים אלה. אך אני ידעתי שבכך מסתכם יכולו הספרותי, שכן אחרת הייתי מקבל לעיון את ספריו האחרים. גורלו, בכך הייתי משוכנע, ייודע לי מיד.

במקום תשובה לשאלות שלא נשאלו הושיט לי פלוני תמונה נוספת, קטנה מהקודמת ומצולמת בצבע. נראתה בה אישה בת בליגיל ישובה בכיסא גלגלים ומסתירה את פניה מפני המצלמה בתוך חדר רחב ידיים שנראה כחדר אורחים בבית מרפא לעשירים. בית מרפא מן הסוג המשמש בסיפורים מן המאה שעברה ושכמותו, שמעתי, קיימים עדיין באזורים שונים של אירופה. בחינה נוספת של אותם חלקי פנים שלא הצליחה להסתיר גילתה את הסיבה – הפנים היו מצולקות בצורה שכמעט לא הותרה סיכוי לזהות את האישה שחייתה פעם בגוף זה. לא נותרה עוד כל אפשרות לשינוי הבעה בפנים אלה. רק העיניים שמרו על משהו מיכולתן לספר על המתרחש מאחרי מסכת הצלקות. היו שם סבל ואשמה.

רגע לאחר מכן לכד אותי משהו במבטה ובחטף באה ההבנה לסיפורו של האח המפורסם המזמין את אחותו אליו ואולי שוכח לקחתה מתחנת הרכבת. התאונה, הצלקות, השתיקה. יכולתי לראות מדוע פסק מלכתוב. העפתי מבט אחרון, משווה, בשני הצילומים והילדה הקטנה שליד הבית עוד הייתה שם, בעיניים הכבדות ואפופות הכאב וכידיים הקטנות המתאמצות להסתיר את הפנים מעינה החדה, הבלתי-מתפשרת, של המצלמה.

פנקסות כפולה

הפריט הבא היה פנקס שחור קטן בו נרשמו בצפיפות טורי מספרים. בכל עמוד היו שני טורי מספרים זהים לחלוטין, האחד

בכתב-יד עגול ומרווח והשני קטן, צפוף ומכוער למראה. המפליא היה שהסיכום, שנרשם מתחת לכל טור, היה לעיתים קרובות שונה. בעל הכתב הקטן הגיע בכל מקרה כזה לתוצאה גבוהה יותר מן השני. בסוף הפנקס מצאתי חישוב של כלל ההפרשים בין הרשימות תחת הכותרת 'דיווח לא מדויח'.

הפנקס שייך היה ללא ספק לענף אחר במשפחה מזה שקורותיו חלפו על פני עדי-כה. קורות האח והאחות כבר טופלו ולכן לא היה מגוס מן המסקנה שמדובר בפלוני עצמו. הוא היה אם כן רואה חשבון, או אולי איש מס. הדרך בה בחר לספר את סיפורו מורה כי אין הוא נוטה חיבה כלפי המלים, השייכות לתחמו של אחיו. המלים ניתנות לשימוש בדרכים שונות והנוכל המיומן יכול לעוותן לצרכיו בכל צורה שיחפוץ, לכן קימת בהן מידה של צביעות. המספרים, לעומתן, נוקשים וכנים. טור של מספרים מתחבר או שאינו מתחבר, ואם אינו מתחבר קיים תמיד פער סופי בינו לבין הסכום הנכון. אפשר לחוש אהדה להגיון זה. פלוני היה, אפוא, פקיד מס. חשתי אכזבה מסוימת לנוכח מקצוע זה, שאינו מזמן לבעליו חוויות מסעירות לספר עליהן, אך עם זאת ראיתי בכך ערעור הראוי להערכה על סמכותו של האח שאותו כה חפץ לחקות בילדותו.

אבל האם לא נחפזתי מדי להסיק מסקנות. חוקר מס הכנסה היה עורך ללא ספק את חישוביו על דפים נפרדים ולא בפנקסיו של אחד הנישומים. פלוני יכול להיות סחטן, מרגל תעשייתי ואפילו סתם מנהל מפעל שהחליט לבדוק את חישובי רואה החשבון שלו.

מה גרם לי, אם כן, ליחס לפלוני את הזהות המשעממת ביותר המסבירה את המצאות הפנקס? האם הטעתה אותי צורתו החיצונית, ואולי הייתי מוכן להתעלם מאפשרויות אחרות רק כדי ליצור ניגוד מתאים לדמותו של אדם. שאלתי את עצמי מיהו מחברו של הסיפור שאני עוסק בקריאתו מתוך החפצים המוצגים בפני (ואולי 'פיענוח' היא מילה מתאימה יותר), אני או פלוני, ואולי הוא שילוב בין שנינו. לרגע איבדתי את שיווי משקלי.

הערת ביניים שנושאה ספקותיו של הכותב, והקורא מוזמן לדלג עליה אם יחפוץ

כאן המקום, אולי, לדון ביתר פירוט בכמה נקודות שלא שמתי לבי להן אז, אך מטרידות אותי בבואי להעלות את זכר אותן שעות על הנייר. ומאחר שהנייר מצוי בשפע תסלח לי אף אתה, הקורא, שהרי ממילא נתונה בידך הזכות לדלג על הגיגים טפלים אלה.

ברי היה לי כבר אז, כי פלוני מבין היטב את שפת המקום ובוודאי מסוגל היה לספר את תולדות משפחתו בדרך המקובלת. בחירתו להסתמך אך ורק על גירויים חזותיים, גם במחיר הסיכון של היות מפורש באופן מוטעה, דורשת הסבר. האם חשב שאותם פרטים שאינם מועברים על ידי החפצים שהראה לי, או ניתנים להשלמה על ידי הדמיון, אינם חשובים מספיק כדי שנעסוק בהם? הייתכן שהתייחס לשיטת הסיפור בה בחר כאל דרך המקנה לו את חירותו של מחבר רומנים, את היכולת לבחור בסצינות הספציפיות על פני רצף האירועים אותן יתאר בפרוט, ובאלה אותן ניתן להשמיט? אם כך תוסכל בוודאי עד מאד משאלותיי, שהעידו על ניסיון עיקש להשלים דווקא אותם פרטים שבעיניו היו חסרי חשיבות, ובדרך כלל לא העידו על הבנת התמונה הכוללת. גרוע מכך, הן היו ערעור על סמכותו בבחירת 'תחנות העצירה' וניסיון להשלים פערים שאינם אמורים להיסגר.

ואולי הייתה כוונתו לספר את הסיפור בדרך אובייקטיבית, מבלי לכפות על השומע את המשמעויות וסדרי החשיבות של המספר. בניגוד למלים חפצים הם בעלי קיום פיזי, ואיש לא יכחיש שאכן חפצים אלה ולא אחרים היו מעורבים במאורעות. במקרה זה נדון ניסיונו לכישלון, משום שעצם בחירת החפצים והסדר בו הוגשו מהווה התערבות במגמת הסיפור. סיפור המועבר בדרך זו צריך היה לכלול אינסוף מוצגים, המוצאים מן המזווה בסדר אקראי.

ובעצם איני יכול לפסול את האפשרות הבאה – שחלק מן

מדי, משל היה מעוניין במשהו המתרחש מאחרי גבו של שותפו לשיחה. במקום זאת השיב לתוך עיני מבט ישיר. אף כי נשארתי איתן בדעתי שהדרגות שייכות לו, ברי היה כי המדובר בשירות קצר כקצין זוטר.

החזרתי את הדרגות בהרגשה שלא נותר להן עוד דבר לספר. ציפיתי שהחפץ הבא ירחיב את הידע שצברתי על שירותו הצבאי של פלוני, אולי יסביר את פרישתו המוקדמת. האם פרש בגלל הטרגדיה שפקדה את אחותו, או אולי כדי להקים משפחה. לחפץ שהוצא לבסוף מן המזוודה לא היה כל קשר לעניין זה. היה זה עט נובע מתוצרת חברת פרקר, מונח בקופסא מהודרת עטוית בד דמוי-קטיפה. עט כזה לא היה מפליא אותי למצוא ברשות האח הסופר, אך מה לו ולפקיד שומה?

לרגע גלגלתי את הרעיון, שכל המסקנות שהסקתי עד כה היו מוטעות מעיקרן, שהתמונה הראשונה הייתה תמונת ילדיו של פלוני ובשעות שחלפו פרש בפני את קורותיהם. פירוש כזה היה משאיר על כנן את העובדות הבסיסיות אך מספק הסבר לקפיצות מדמות לדמות במהלך הסיפור. הסיבות לדחייתו היו שהתמונה הייתה ישנה מכדי להיות פרי מצלמתו של פלוני, וכן שעל עטיפת ספרו האחרון נראה אדם מבוגר מפלוני כפי שראיתיו יושב לצדי. סילקתי ספקות מראשי, היה עלי לבטוח לחלוטין בפירוש שהענקתי לסיפור שאם לא כן לא אוכל להמשיך.

טבעי לחלוטין נראה לייחס את העט לאח הסופר. כמעט ויכולתי לחוש, בעת שאחזתי בו, בנחלי המילים המבקשות להישפך מן הקצה המגולף וליצור מערבולות לאורך הדף. העט הזה היה שייך למישהו שאהב והעריך מילים. בכף-ידי הוא התערסל בחתוליות נינוחה של מי שזהו מקומו הטבעי. עט שכבר עבר הרבה ידיים נוטה לפתח נוקשות מסוימת, עייפות-חומר הנובעת מן הניסיון להשביע רצונות רבים מדי, אך עט זה התנהג ברכות ובנינוחות ממש כאילו הייתי בעליו הראשון. אין ספק בדבר, רק ידו של מי שהמילים הן מקצועו יכלה לאחוז בעט זה.

החפצים אכן היו שייכים למשפחה וחלק אחר, המפתח למשל, היו דברים שפלוני אסף באקראי והניח לפני כדי לנסות ולהסיק מהו הסיפור שעולה בדעתי בהסתמך עליהם. מה מונע ממני להניח שהייתי קורבן לניסוי ספרותי? במקרה זה משולים הרהורי אלה לרומן המודרני, שלא זאת בלבד שהוא כותב את עצמו, עליו גם לנסות ולהבין את עצמו תוך שהוא כותב.

אם בכל זאת נכונה הנחתי הראשונה, שפלוני מעוניין היה לספר את תולדותיו ותולדות משפחתו, הרי שהייתה זו הפגנת אמון יוצאת דופן מצדו לבחור בדרך סיפור זו. בשום אופן לא יכול היה להסיק מתגובותי שאיני כופה על החפצים משמעויות שלא נמצאו בהם מלכתחילה, או שהבחנתי בכל הרמזים שאכן היו בהם. בקלות עלול היה להיות לא-מובן, או מובן רק למחצה. ממרחק הזמן יכול אני לומר זאת – רב הסיכוי שאכן כך היה.

השוואה בין פלוני לאדם

החפץ הבא שהונח בידי היו זוג דרגות קצונה. לא זיהיתי את מקורן אך לא היה ספק שהיו שייכות לקצין, אם כי לא בכיר. הכותפות היו בצבע ירוק-זית, דהויות משימוש. כשהפכתי את הדרגות גיליתי שאחת הייתה תפורה בחוט עבה ובתפרים גסים יותר מהשניה. כנראה נקרעה מעל הכותפת ובעליה השתמש באמצעים שעמדו לרשותו כדי לחברה בחזרה. שני רמזים אלה הספיקו כדי שאחליט שפלוני (לא הייתה ברייה אחרת – הדרגות לא יכלו להשתייך לאחיו, והתייחסות לדמות נוספת בשלב מאוחר כל כך בסיפור אינה באה בחשבון) שירת ביחידת שדה.

התבוננתי בפלוני היטב. אין ספק כי שירותו הצבאי לא נמשך זמן רב. תנועותיו ודרך התנהגותו חסרו את השררה האינסטינקטיבית המלווה את איש הצבא הוותיק. חסר היה את הביטחון הדרוש כדי לנערץ את מבטו מעט למעלה מעיני בן-שיחו ולגרום לו להנמיך את קומתו בעיני עצמו, או להתבונן מעט ימינה

ועדיין יש מה ללמוד. ילדים אינם נוטים למשוך כינים מעבר לגיל מסוים, ומכאן שבתו של פלוני לא יכולה להיות בת יותר מעשר, או אחת-עשרה שנים. בנוסף, כינים הן בעיה הדורשת פתרון מהיר, משמע שלא יתכן שפלוני יצא למסע ארוך. תווית המחיר מקומית, מסתבר שקנה את המסרק בארץ זו, אולי אפילו ממזכר הסדקית סמוך לרציף 2. המסקנה המתבקשת היא, שפלוני נוסע הביתה.

השבתי לו את המסרק בחיך, מבקש להעביר בדרך זו את אהדתי, ולעודדו להמשיך בדרך זו. עוד לא ידעתי מספיק, ודרך שיחה זו עוררה את סקרנותי.

רכבות ופרידה

שתי רכבות נכנסו אל התחנה מכיוונים מנוגדים. במהומה שעוררו בבואן הוסחה תשומת-לבי לרגע מפלוני וכשהשבתי אליו את מבטי עמד כבר בסוף תהליך סגירתה של המזוודה. ברור היה כי מבחינתו עמד הראיון שלנו להסתיים.

ניסיתי לעצור בעדו, ולדבר על ליבו לספר לפחות חלק ממה שהחסיר בדרכים המקובלות. משנכשלתי בכך התעקשתי שיגלה לי לפחות להיכן מועדות פניו. תחת לחץ החווה לבסוף בידו לעבר הרכבת בה עמדתי אני להמשיך. הוא הצביע על המזוודה ולאחר מכן החווה בידו בכיוון הכללי של הקפטריה. הבנתי שהוא מבקש לשתות כוס קפה לפני הנסיעה ושבקשתו היא כי אשמור על המזוודה עד שובו, לכך הסכמתי ברצון וחזרתי לתפוס את מקומי על הספסל. פלוני התבונן בי במבט משונה ונעלם בכיוון הכללי של הקפטריה. אני אומר 'נעלם' משום שכך בדיוק היה – קומתו הנמוכה ובגדיו חסרי הייחוד הפכו אותו בן-רגע לבלתי-נראה בקהל העצום. נוסעים רבים מצאו כי עצם המחשבה על בילוי מספר שעות בלתי-מוגדר באותן רכבות איטיות ומוכות עשן מבלי שיערו אל תוכם תחילה מעט קפה ועוגה, בלתי-נכבלת, ומשום כך השתרך סביב הקפטריה תור ארוך. מנקודת התצפית

אולם מדוע הוגש לי העט בשלב זה? מה גרם לפלוני לחזור את דמות אחיו לאחר שהחל כבר לספר על עצמו? ואם נחשוב על כך שוב – כיצד הגיעה עטו של הסופר אל הבלבל ומדוע ויתר עליה? שאלות אלה עתידות היו להישאר ללא תשובה.

ניסיתי את העט על פיסת נייר. הכתיבה הייתה חלקה ומהירה. עט זה נועד למהירי המחשבה, מרבי המחקיקות וכבדי היד לא ימצאו בו מכשיר כלבבם. אכן, ניתן ללמוד רבות על אדם מן העט בו הוא כותב, ואולי זו הייתה הסיבה להצגתו. אולי התכוון פלוני לרמוז להשוואה בינו לבין אחיו. בין דייקנותו כבדת הראש, הצבאית, של איש המספרים, לקלות הדעת ומהירות המחשבה של איש האותיות. נחבאה כאן נימת גינוי, אולם כלפי מי לא הצלחתי להחליט. גלגלתי את העט בידי עוד מספר פעמים בניסיון לדלות עוד פיסת מידע, אולי הקדשה או סימן מזהה אחר. משלא מצאתי את מבוקשי החזרתיו לפלוני במשיכת כתפיים שנועדה להפגין חוסר הבנה. הוא השיב בחיוכו האוהד ביותר.

איש משפחה

החפץ הבא היה מסרק פלסטי בעל שיניים צפופות במיוחד, המשמש לפליית כינים. לפי מצב פדחתו לא נראה היה שפלוני ישתמש בו, או במסרק אחר. אין זאת אלא שהוא מנסה לרמוז על קיומם של ילדים – משפחה.

האין זה נפלא, שחפץ פשוט כמסרק כינים יכול לספר כה הרבה על חייו של פלוני, שלא ידענו קודם לכן? הוא מרמז על קיומם של אישה ולפחות ילד אחד. חיי המשפחה תקינים, שכן שום אב לא היה מביא ממסעו מסרק כינים אלמלא ביקשה זאת אשתו. שיני המסרק ארוכות מעט מן הרגיל, משמע שהוא נועד לסירוק שיער ארוך. בעיית כינים אצל בן בעל שיער ארוך תיפתר בדרך כלל על ידי קיצוץ השיער אולם לא כך אצל ילדה. הסקתי, אם כן, שפלוני יש בת.

הנוחה שאפשר לי מושבי יכולתי להעריך היטב את גודל התור והתרווחתי בנכונות להמתנה ממושכת, אלא שלא כך התגלגלו הדברים.

דקות ספורות לאחר שעזב פלוני את הספסל נשמעו קריאות ברמקול, הרכבת ל... עמדה לצאת מיד מרציף מספר 4, זו הייתה קריאה אחרונה לנוסעים והנהלה אינה אחראית למאחרים. ברציף הסמוך התחוללה מהומה רבתי שבשיאה מערבולת ענק המורכבת מנוסעים המבקשים להגיע למושביהם, קרובי משפחה המנסים להינתק מיקיריהם, ומטען שנראה כבעל רצון משלו והיה ניתן מידי הנוסעים ומסתחרר בכיוון ההפוך רק כדי לשוב ולהימצא כעבור רגע לקול קריאות שמחה מפי הילדים – 'אבא, הנה המעיל הסגול' או 'אימא, האדון השמן מחזיק במזוודה שלנו'. ממש במרכזה של מערבולת שוצפת זו פסע לאיטו פלוני, כולו שקט ושלווה, משל לא היו הרעש והמהומה שהקיפוהו נוגעים לו כלל. הוא הגיע בצעד בוטח אל הקרון האחרון, טיפס לתוכו ותפס מקום ליד החלון. יכול אני להישבע שראיתיו מחייך את חיוכו המעודד שעה שהרכבת יצאה לדרכה בקול שקשוק עמום, שהוטבע כמעט לחלוטין ברעש ההמון.

המזוודה הייתה עדיין לצדי, ומה אעשה בה עתה? להביאה אל מנהל התחנה היה רעיון חסר סיכוי, לא היה בכך כל תועלת מלבד תרומת חפצי הערך שבה לטובת משפחתו. מלבד זאת, ברמקולים החלו להישמע הקריאות המבשרות על יציאת הרכבת שלי, ואני לא עמדתי להסתכן בבילוי הלילה בעיר זו. היה עלי להשאיר אותה שם או לקחתה עמי. אם יתפסו עלי שלטונות המכס אחשב כגנב, ומאידך הייתה לי האפשרות, אם אקחה, למצוא בתוכה את כל הפרטים שחסרו לי בסיפור חייו של פלוני, ובדאי גם רבים אחרים.

קמתי ממקומי, אחזו ביד אחת במזוודתי ובשניה במזוודתו של פלוני, משווה את הכובד בין שתי הידיים ומתרגל לתחושת העומס החדשה, ונעתי לעבר פתח הקרון. סמוך לדלת הקרון אחזו בי היסוסים ועמדתי שם, חוכך בדעתי, דקות ארוכות.

הרכבת חיממה את מנועה. הכרטיסנים עברו על פני הקרונות והחלו סוגרים את הדלתות. השארתי את המזוודה על הרציף וסגרתי אחרי את דלת הקרון. הרכבת ניתקה ממקומה, ורגעים ספורים לאחר מכן נעלמה המזוודה מעיניי.

לקבלת קטלוג מלא ולרכישת ספרים

ניתן לפנות להוצאת

'אסטרונוג'

ת.ד. 1123 הוד השרון 45111

טלפון 09-7412044 רב קווי

פקס 09-7442714